

Familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret

Diarienummer
FK 2025/028945

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut.

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den digitala versionen, som finns på forsakringskassan.se. Sök på "vägledningar".

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Avdelningen för nationell vård, internationell vård och
arbetsmarknadsstöd

Beslutad 2026-05-04

Innehåll

Sammanfattning	7
Läsanvisningar	8
1 Om familjebidrag och dagpenning	9
1.1 Familjebidrag och dagpenning i relation till socialförsäkringskyddet	9
1.2 Syftet med familjebidrag och dagpenning	9
1.2.1 Familjebidrag	9
1.2.2 Dagpenning	9
1.3 Administration och regelverk.....	10
1.3.1 Preskription	10
1.3.2 Återbetalning	11
1.3.3 Uppgiftsskyldighet	12
1.3.4 Försäkringskassans utredningsbefogenheter	13
1.3.5 Försummad uppgiftsskyldighet	14
1.4 Målgrupp	14
1.5 Olika personalkategorier som kan ha rätt till dagpenning och familjebidrag.....	14
1.5.1 Officersaspiranter	15
1.5.2 Rekryter	15
1.5.3 Totalförsvarspliktig personal	15
1.5.4 Hemvärnssoldat	16
1.5.5 Frivillig personal	17
1.5.6 Ledamöter	17
1.6 Olika former av tjänstgöring som kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning.....	18
1.6.1 Värnplikt och civilplikt	19
1.6.2 Allmän tjänsteplikt	19
2 Om dagpenning	20
2.1 Tjänstgöringsformer som ger rätt till dagpenning.....	20
2.1.1 Totalförsvarsplikt	20
2.1.2 Hemvärnssoldat	21
2.1.3 Frivillig tjänstgöring.....	22
2.2 Dagpenningens storlek.....	22
2.2.1 Dagpenning i EU-rättsligt sammanhang	23
2.2.2 Anmälningsskyldighet.....	24
3 Om familjebidrag	25
3.1 Vem kan ha rätt till familjebidrag?	25
3.2 Ansökan om familjebidrag	26
3.3 Avräkningsregler	27
3.4 Bidragstid	27
3.4.1 Bidrag under tjänstgöringstiden	27
3.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden	27
3.4.3 Bidrag för tid före ansökan	29
3.5 Anmälningsskyldighet.....	29
4 Om familjepening	30
4.1 Familjepening för barn	30
4.1.1 Barns ålder	30
4.1.2 Växelvist boende	30

4.1.3	Styrka underhållsskyldighet	31
4.1.4	Varaktigt boende med barn vid inryckning	31
4.2	Familjepenning för make, frånskild make eller annan som vårdar barn	31
4.2.1	Familjepenning för make	31
4.2.2	Familjepenning för en frånskild make	32
4.3	Familjepenning för någon annan än en make	32
4.4	Familjepennings storlek	32
5	Om bostadsbidrag.....	34
5.1	Grundkrav för att ha rätt till bostadsbidrag	34
5.1.1	Bidrag kan bara betalas ut för en bostad	34
5.2	Regler för olika boendeformer.....	35
5.2.1	Bor med make och sambo	35
5.2.2	Bor med förälder.....	35
5.2.3	Ensamboende, inneboende eller boende med någon annan än make eller förälder	35
5.2.4	Förmåga att betala boendet.....	36
5.2.5	Bedömning av ekonomisk förmåga.....	36
5.2.6	Flyttning under kvalifikationstid	37
5.3	Särskilda skäl för bostadsbidrag	37
5.3.1	Inte folkbokförd på den adress där man bor	37
5.3.2	Bor med en förälder.....	38
5.3.3	Bidrag för en högre boendekostnad vid flytt under tjänstgöring	38
5.3.4	Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden skaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden	38
6	Bostadskostnaden	42
6.1	Regler om beräkning av bostadskostnaden.....	42
6.2	Bostadsyta.....	42
6.3	Andrahandsbostad	42
6.4	Hyrd bostad	42
6.4.1	Vem kan hyra ut en bostad?	43
6.4.2	Vilka kostnader får räknas med?.....	43
6.4.3	Hyresrabatt.....	45
6.4.4	Tvist med hyresvärden om hyresbeloppets storlek.....	45
6.5	Kooperativ hyresrätt	46
6.6	Bostadsrätt	46
6.6.1	Årsavgift och räntekostnad.....	46
6.6.2	Beräkning av räntekostnad för bostadsrätt	46
6.6.3	Avgifter och kostnader för uppvärmning med mera	47
6.7	Småhus för en eller två familjer.....	47
6.7.1	Beräkning av räntekostnad för småhus för en eller två familjer	47
6.7.2	Tomträttsavgäld.....	48
6.7.3	Kommunal fastighetsavgift	48
6.7.4	Kostnad för uppvärmning och övriga driftkostnader.....	48
6.7.5	Särskilt om småhus för två familjer	49
6.8	Småhus på en lantbruksenhet som är inrättat som bostad för en eller två familjer	50
6.8.1	Bostadsfastighet.....	50
6.8.2	Arrende på lantbruk.....	50
6.9	Bostad i ett andelshus och i en egen flerfamiljsfastighet	51
6.10	Fri bostad samt övriga boendeformer	51

6.11	Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall	51
6.11.1	Hyr ut rum till en inneboende	51
6.11.2	Hyr rum som inneboende i någon annans bostad	51
7	Beräkning av bostadsbidrag och tillägg	52
7.1	Vad är skälig bostadskostnad?	52
7.2	Särskilda skäl för högre bostadskostnad än högsta godtagbara kostnaden	52
7.3	Boende tillsammans med föräldrar	52
7.3.1	Andra barn som bor hemma och har en viss inkomst.....	53
7.3.2	Skälig andel i föräldrarnas bostadskostnad	54
7.3.3	Särskilda skäl till en högre andel i föräldrarnas bostadskostnad	54
7.4	Boende tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder	54
7.4.1	Särskilda skäl	55
7.5	Samordning med annat bostadsbidrag	55
7.6	Tillägg till bostadsbidrag	56
8	Beräkning och minskning av familjepening och bostadsbidrag	57
8.1	Inledning.....	57
8.2	Beräkning av föräldrars inkomst.....	59
8.3	Beräkning av makes inkomst	59
8.4	Beräkning av barns inkomst.....	60
8.5	Beräkning av den bidragsberättigades inkomst	60
8.6	Inkomster som inte ska räknas med	60
8.7	Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn	60
8.8	Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepening för ett barn som hen är underhållsskyldig för.....	62
8.9	Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepening för make, barn och barn som hen är underhållsskyldig för.....	63
9	Om näringsbidrag	66
9.1	Grundläggande krav för rätt till näringsbidrag	66
9.1.1	Försörjning från näringsverksamheten.....	67
9.1.2	Näringsverksamhet som drivs som ett bolag	67
9.2	Upprätthållen näringsverksamhet	67
9.2.1	Anlitad arbetskraft	67
9.2.2	Vilka krav ställs på lönekostnaden?	68
9.3	Vilande näringsverksamhet.....	69
9.4	Näringsbidragets storlek	69
10	Om begravningsbidrag	70
11	Beslut om dagpenning och familjebidrag	71
11.1	Kommuniceringsskyldighet	71
11.2	Omprövning och överklagande	71
11.3	Utbetalning	72
11.4	Interimistiska beslut.....	73
11.5	Väsentlig försening.....	74
11.6	Dröjsmålstalan.....	74

Diarienummer
FK 2025/028945

Källförteckning.....75

Bilaga 1 78

Klimatzoner 78

Boenderegioner 79

Förkortningar

Förkortning	Förklaring
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FFF	Förordning (1994:523) om förmåner till frivilliga
FFH	Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater
FFT	Förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga
FOT	Förordning (1995:238) om totalförsvarsplikt
FKAR	Försäkringskassans allmänna råd
FKFS	Försäkringskassans föreskrifter
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
JB	Jordabalken
LOT	Lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PFS	Pensionsmyndighetens föreskrifter
Prop.	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RegR	Regeringsrätten
RFFS	Riksförsäkringsverkets föreskrifter
RFV	Riksförsäkringsverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFB	Socialförsäkringsbalken
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst

Sammanfattning

Denna vägledning är avsedd att vara ett stöd i det dagliga arbetet på Försäkringskassan med ärenden om familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret.

Familjebidrag

Familjebidrag är bidrag som kan betalas ut under viss tjänstgöring inom totalförsvaret och även under tjänstgöring inom hemvärnet och vissa frivilligorganisationer.

Bidraget består av fyra olika delar:

- **Familjepenning** betalas ut för närståendes försörjning, främst barn under 18 år och make.
- **Bostadsbidrag** är ett bidrag till bostadskostnaden.
- **Näringsbidrag** betalas ut för att ett företag ska kunna drivas vidare under tjänstgöringstiden eller återupptas när tjänstgöringstiden är slut.
- **Begravningsbidrag** betalas ut för att bidra till kostnader som uppkommer om en familjemedlem avlider under tjänstgöringstiden.

Bidragen beviljas under tjänstgöringstiden och tidigast för en tid om 30 dagar retroaktivt före ansökan. I vissa fall betalas bidrag även ut för 30 dagar efter tjänstgöringens slut.

Dagpenning

Dagpenning betalas ut vid viss tjänstgöring som inte är grundutbildning, och kan betalas ut både vid plikttjänstgöring och hemvärnstjänstgöring.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. De är som regel citerade i en ruta som texten före eller efter rutan hänvisar till. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktssbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Om familjebidrag och dagpenning

1.1 Familjebidrag och dagpenning i relation till socialförsäkringsskyddet

Rätten till familjebidrag och dagpenning regleras inte i SFB och förmånsbestämmelserna hänvisar inte heller till socialförsäkringsskyddet. Det innebär att en person som inte är försäkrad i Sverige enligt 1–7 kap. SFB ändå kan ha rätt till familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret.

Läs mer

Du kan läsa mer om vem som kan få familjebidrag och dagpenning i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

1.2 Syftet med familjebidrag och dagpenning

En person som tjänstgör inom totalförsvaret mister i regel sin ordinarie inkomst under tjänstgöringstiden. Då är det samhällets ansvar att se till att personen har en skälig levnadsstandard.

1.2.1 Familjebidrag

Syftet med familjebidrag är att garantera en ekonomisk och social trygghet för den som tjänstgör och för de anhöriga som är beroende av hen för sin försörjning. Men det innebär inte att familjebidraget ska kompensera för bortfall av den ordinarie inkomsten. (Prop. 1977/78:127 om familjebidragslag m.m. s. 14–15)

Familjebidrag betalas ut bland annat under tjänstgöring inom totalförsvaret och även under tjänstgöring inom vissa frivilligorganisationer.

Familjebidrag består av fyra olika delar:

- familjepenning
- bostadsbidrag
- näringsbidrag
- begravningsbidrag.

1.2.2 Dagpenning

Syftet med dagpenningen är att ersätta inkomstbortfall för en person som tillfälligt tjänstgör utöver grundutbildning exempelvis repetitionsutbildning. Målsättningen är att personens ekonomiska och sociala situation inte ska försämrats under tjänstgöringen. (Prop. 1975:37 om nytt förmånssystem för värnpliktiga m.fl. och ändringar i familjebidragsförordningen [1946:99] m.m. s. 70).

1.3 Administration och regelverk

1 och 4 § lag (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

1 § Försäkringskassan handhar frågor om familjebidrag och dagpenning till den som tjänstgör inom totalförsvaret.

4 § I fråga om familjebidrag och dagpenning tillämpas bestämmelserna om ändring och omprövning samt om överklagande i 113 kap. 2–17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken.

Beträffande familjebidrag tillämpas dessutom följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken:

- 107 kap. 12 § om preskription,
- 108 kap. 2, 11 och 22 §§ om återbetalningsskyldighet,
- 108 kap. 15, 16, 19 och 21 §§ om ränta,
- 110 kap. 13 § om skyldighet att lämna uppgifter,
- 110 kap. 14 § 1 och 2 om utredningsåtgärder,
- 110 kap. 31, 31 a och 31 c §§ och 115 kap. 4 § om skyldighet att lämna uppgifter, i de delar som gäller uppgifter som avser den försäkrade,
- 110 kap. 52 § första stycket 2 och andra stycket samt 53 § om indragning eller nedsättning av ersättning,
- 112 kap. 2 och 3 §§ samt 108 kap. 10 § om interimistiska beslut.

Försäkringskassan handlägger familjebidrag och dagpenning.

Trots att familjebidrag och dagpenning inte regleras i SFB ska Försäkringskassan vid handläggningen tillämpa vissa av bestämmelserna i SFB. Det gäller de bestämmelser som uttryckligen omnämns, nämligen 113 kap. SFB om ändring, omprövning och överklagande samt om familjebidrag även SFB:s bestämmelser om preskription, återbetalningsskyldighet, ränta, skyldighet att lämna uppgifter, utredningsskyldighet, indragning eller minskning av ersättning och interimistiska beslut.

Läs mer

När du handlägger måste du också följa det förvaltningsrättsliga regelverket. Det kan exempelvis handla om skyldigheten att utreda ärenden, kommunicera uppgifter inför beslut och bedömningen av om den sökande gjort sannolikt att hen har rätt till ersättning. Det kan du läsa om i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Försäkringskassan handlägger inte dagersättning och premier, utan dessa förmåner betalas i stället ut av den myndighet, den kommun eller den region där den totalförsvarspliktiga personen tjänstgör.

1.3.1 Preskription

107 kap. 12 § SFB

Om en ersättning enligt denna balk inte har lyfts före utgången av andra året efter det då beloppet blev tillgängligt för lyftning, är fordran på beloppet preskriberad.

Familjebidraget förverkas och preskriberas om det inte har tagits ut före utgången av det andra året efter det att beloppet blev tillgängligt för personen.

Däremot gäller inte SFB:s bestämmelser om preskription för dagpenning. Preskriptionstiden för dagpenning är därför tio år (2 § preskriptionslagen).

Läs mer

Du kan läsa mer om preskription i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

1.3.2 Återbetalning

I fråga om återbetalningsskyldighet för familjebidrag gäller reglerna i 108 kap. 2, 11 och 22 §§ SFB (4 § lag [1991:1488] om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret). Om familjebidrag har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp prövas därför återbetalningsskyldigheten med stöd av reglerna i 108 kap. SFB. Detta gäller oavsett enligt vilken förordning som familjebidraget har betalats ut.

I fråga om återbetalning för dagpenning till totalförsvarspliktiga gäller reglerna i 108 kap. SFB i tillämpliga delar (2 kap. 2 § tredje stycket FFT). Om dagpenning till totalförsvarspliktiga har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp prövas återbetalningsskyldigheten därför med stöd av reglerna i 108 kap. SFB.

I fråga om återbetalning av dagpenning till hemvärnssoldater och frivilliga gäller däremot inte reglerna i 108 kap. SFB. Det beror på att det för utbetald dagpenning med stöd av reglerna i FFH och FFF saknas hänvisningar till reglerna i 108 kap. Om dagpenning till en hemvärnssoldat eller frivillig har betalats ut felaktigt ska frågan om återbetalning därför prövas med stöd av principen om *condictio indebiti*.

Läs mer

Du kan läsa mer om återbetalning i

- vägledning (2005:2) *Fordringshantering hos Försäkringskassan*
  - vägledning (2024:2) *Återbetalning*
  - process (2017:01) *Återbetalning*
  - RS (2016:06) *Gränsen mellan återkrav och condictio indebiti*.
-

1.3.3 Uppgiftsskyldighet

Den sökandes uppgiftsskyldighet

---

11 kap. 5 § andra stycket FFT

En ansökan om familjebidrag skall innehålla de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma rätten till familjebidrag. Ansökan skall undertecknas av den bidragsberättigade och innehålla en försäkran på heder och samvete att de lämnade uppgifterna är riktiga och fullständiga.

Den som ansöker om familjebidrag är skyldig att lämna de uppgifter som har betydelse för rätten till bidraget. Det gäller även uppgifter om exempelvis en make. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete.

Myndigheters, arbetsgivares, uppdragsgivares och försäkringsinrättningsars uppgiftsskyldighet

---

110 kap. 31 § första stycket SFB

Myndigheter ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna

1. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person, och
2. Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser den försäkrade.

En uppgift ska inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresse av uppgiften lämnas ut.

Den här regeln används när Försäkringskassan behöver kompletterande uppgifter i bedömningen av rätten till familjebidrag.

Statliga myndigheters, kommuners, regioners och andras uppgiftsskyldighet

---

11 kap. 7 § FFT

Skatteverket, Totalförsvarets plikt- och prövningsverk eller, efter överenskommelse med myndigheten, andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser, registrerade trossamfund och organisatoriska delar av sådana samfund samt andra enskilda ska lämna de uppgifter som behövs för bedömning av rätten till familjebidrag till Försäkringskassan.

Den här regeln syftar på aviseringen om tjänstgöring som ligger till grund för ärendet.

1.3.4 Försäkringskassans utredningsbefogenheter

---

110 kap. 14 § SFB

När det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk får den handläggande myndigheten

1. göra förfrågan hos den som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person,
  2. besöka den försäkrade,
  3. begära ett utlåtande av viss läkare eller någon annan sakkunnig, och
  4. begära att den försäkrade genomgår undersökning enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar eller någon annan utredning eller deltar i ett avstämningsmöte för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd och arbetsförmåga, behov av hjälp i den dagliga livsföringen samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.
-

För att bedöma rätten till familjebidrag har Försäkringskassan rätt att ställa frågor till den försäkrade eller någon annan som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter. För att bedöma rätten till familjebidrag får Försäkringskassan också göra hembesök (4 § lag [1991:1488] om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret).

1.3.5 Försummad uppgiftsskyldighet

---

110 kap. 52–53 §§ SFB

52 § Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned om den försäkrade eller den som annars får ersättningen

1. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift,
2. inte har lämnat uppgift enligt 13 §, eller
3. inte har anmält ändrade förhållanden enligt 46, 47, 50 och 51 §§.

Indragningen eller nedsättningen får avse viss tid eller gälla tills vidare. Det som anges i första stycket gäller endast om det är fråga om ett förhållande som är av betydelse för rätten till eller storleken av ersättningen.

53 § Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned om den som är berättigad till ersättningen utan giltig anledning vägrar att medverka till utredningsåtgärder enligt 14–18, 27 och 28 §§. Då gäller 52 § andra stycket.

Om någon som har rätt till familjebidrag till exempel låter bli att lämna uppgifter eller vägrar att ta emot besök, får Försäkringskassan dra in bidraget eller minska det om omständigheterna motiverar det (4 § lag (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret).

1.4 Målgrupp

Målgruppen för familjebidrag och dagpenning är personer som tjänstgör inom totalförsvaret. Med begreppet bidragsberättigad menas i denna vägledning

- totalförsvarspliktig personal
- rekryter
- officersaspiranter
- frivillig personal
- hemvärnssoldater.

Det gäller om inget annat framgår.

Inom totalförsvaret finns olika former av personalkategorier och tjänstgöring som under vissa förutsättningar kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning.

1.5 Olika personalkategorier som kan ha rätt till dagpenning och familjebidrag

Personal inom det militära försvaret delas upp i en rad personalkategorier (2 kap. 2 § förordningen [1996:927] om Försvarmaktens personal). Dessa kan få familjebidrag eller dagpenning under olika former av tjänstgöring: officersaspiranter, rekryter, totalförsvarspliktig personal, hemvärnssoldater och frivillig personal. Ledamöter som avbrutit sin grundutbildning kan också få familjebidrag.

Läs mer

Du kan läsa mer om de personalkategorier som kan få familjebidrag och dagpenning i 2 kap. 2 § förordningen (1996:927) om *Försvarmaktens personal*.

1.5.1 Officersaspiranter

---

2 och 13 §§ officersförordning (2007:1268)

2 § I denna förordning avses med

- officersaspirant: den som är antagen till eller genomgår grundläggande officersutbildning inom Försvarmakten eller utbildning som leder till officersexamen vid Försvärshögskolan,
- officer: den som är yrkesofficer eller reservofficer,
- yrkesofficer: den som är anställd som militär tjänsteman och inte är reservofficer eller beredskaps- eller förstärkningssoldat,
- reservofficer: den som är anställd som militär tjänsteman enligt 18 eller 20 §.

13 § Officersaspiranter och de som genomgår sådan annan motsvarande militär utbildning som avses i 9 § första stycket 2 har rätt till samma förmåner som tillkommer dem som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Förmånerna framgår av förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bestämmelserna i 2 kap. 6–8 §§, 5 kap. 5 § och 10 kap. 9–11 §§ den förordningen ska dock inte gälla.

En officersaspirant är en person som är antagen till eller går en grundläggande officersutbildning inom Försvarmakten eller utbildning som leder till officersexamen vid Försvärshögskolan. Officersaspiranter har rätt till samma förmåner som totalförsvarspliktiga som går en grundutbildning som är längre än 60 dagar. Detta gäller också den som genomgår en militär utbildning eller tjänstgöring som motsvarar militär grundutbildning och ska leda till en officersutbildning.

1.5.2 Rekryter

---

2 § p. 2, och 12 §§ förordning (2015:613) om militär grundutbildning

2 § p. 2 Rekryt: den som har antagits till eller genomgår utbildning enligt denna förordning.

12 § För den som genomgår utbildning enligt denna förordning tillämpas det som anges om hälso- och sjukvård, fri tandvård, familjebidrag, ekonomiskt stöd, begravningshjälp och försäkringsskydd i 5–10 kap. förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

En rekryt är en person som har antagits till eller går en utbildning enligt förordning (2015:613) om militär grundutbildning. Rekryter har samma rätt till familjebidrag som totalförsvarspliktiga.

1.5.3 Totalförsvarspliktig personal

Samlingsbegreppet totalförsvarspliktig personal omfattar personer som

- har skrivits in eller krigsplacerats för tjänstgöring i Försvarmakten enligt lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt, och
- *inte* är rekryter, officersaspiranter eller anställda som militär tjänsteman i form av soldat, sjöman, gruppbefäl eller officer.

Totalförsvarspliktiga kan ha rätt till familjebidrag och dagpenning

1.5.4 Hemvärnssoldat

---

2 och 17 §§ FFH

2 § När en hemvärnssoldat tjänstgör i hemvärnet under tid då hemvärnsberedskap inte råder, får han eller hon dagpenning, om tjänstgöringen avser

1. utbildning i mer än två dagar till en krigsbefattning eller vidareutbildning i en krigsbefattning,
2. deltagande i ledningsövning för totalförsvaret,
3. medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap,
4. deltagande i samövning med förband under krigsförbandsövning. Förordning (2018:614).

17 § Hemvärnssoldater har samma rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag som totalförsvarspliktiga som fullgör längre grundutbildning än 60 dagar har enligt 7 kap. 2 § förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga, om tjänstgöringen ska pågå minst fyra dagar i följd och inte ger rätt till dagpenning eller rätt till lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan tjänstgöring har hemvärnssoldater rätt till näringsbidrag enligt samma förordning.

Hemvärnssoldater har samma rätt till grupplivförsäkring för dödsfall som totalförsvarspliktiga har enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Särskilda föreskrifter om rätt till ersättning för skada och sjukdom under tjänstgöringen finns i 6 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd samt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m. Förordning (2018:614).

En hemvärnssoldat är en person som har ingått avtal med Försvarmakten enligt 5 § hemvärnsförordningen (1997:146). Hemvärnet är en del av Försvarmakten och har vissa uppdrag inom totalförsvaret. Det kan handla om olika typer av utbildningar eller tjänstgöringar. Hemvärnssoldater kan ha rätt till familjebidrag. De kan också ha rätt till dagpenning. Det har de däremot inte om de får ersättning enligt de grunder som gäller för försvarets anställda personal.

1.5.5 Frivillig personal

---

1 och 12 §§ FFF

1 § I denna förordning avses med frivillig den som är medlem i en sådan frivillig försvarsorganisation som anges i bilagan till förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

Enligt överenskommelse mellan en frivillig försvarsorganisation och en berörd myndighet kan även någon annan än den som är medlem i en sådan organisation anses som frivillig under viss tjänstgöring.

12 § En frivillig har samma rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag enligt 7 kap. 2 § förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga som den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om den frivilliges tjänstgöring ska pågå minst fyra dagar i följd och inte ger rätt till dagpenning eller rätt till lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan tjänstgöring har den frivillige rätt till näringsbidrag enligt samma förordning.

En frivillig har samma rätt till grupplivförsäkring för dödsfall som en totalförsvarspliktig har enligt förordningen om förmåner för totalförsvarspliktiga.

Särskilda föreskrifter om rätt till ersättning för skada och sjukdom under tjänstgöringen finns i 6 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m. m.

Den som är medlem i en frivillig försvarsorganisation kan tjänstgöra inom totalförsvaret. Det gäller de organisationer som anges i bilagan till förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, men även hemvärnet. Medlemmar i dessa organisationer kallas för frivillig personal. Frivillig personal har samma rätt till familjebidrag som totalförsvarspliktiga. Det gäller om tjänstgöringen pågår i minst fyra dagar i följd och inte skulle ge rätt till lön eller dagpenning.

Läs mer

Du kan läsa mer om vilka olika frivilligorganisationer som finns under bilaga i förordning (1994:524) om *frivillig försvarsverksamhet*.

1.5.6 Ledamöter

---

20 § förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga

De ledamöter som inte längre fullgör grundutbildning och de avgående ledamöter som tjänstgör för att skola in nya ledamöter ska behålla sina förmåner enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Dagersättningen ska dock alltid bestämmas till 300 kronor. Någon utbildningspremie lämnas inte för tiden efter fullgjord grundutbildning.

Bestämmelser om rätt till ersättning för skada eller sjukdom som en ledamot eller avgående ledamot får under tjänstgöringen finns i 6 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

Vid en årlig kongress väljs upp till fem ledamöter som ska representera övriga totalförsvarspliktiga under det kommande året. Ledamöterna har rätt att behålla sitt familjebidrag under hela tiden som uppdraget pågår, även om de inte längre går grundutbildningen. Det gäller också om de tjänstgör för att skola in nya ledamöter.

1.6 Olika former av tjänstgöring som kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning

---

1 kap. 3 § LOT

En totalförsvarspliktig är skyldig att

1. medverka vid föreskriven utredning om sina personliga förhållanden,
2. tjänstgöra inom totalförsvaret i den omfattning som hans eller hennes kroppskrafter och hälsotillstånd tillåter, och
3. iakta de föreskrifter i övrigt som meddelas i denna lag.

Utredning om personliga förhållanden enligt första stycket 1 är mönstring eller annan utredning.

Tjänstgöring enligt första stycket 2 fullgörs som värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt.

Den allmänna värnplikten lades vilande i fredstid i och med riksdagens beslut den 19 maj 2010 om regeringens proposition 2009/10:160 Modern personalförsörjning för ett användbart försvar – vissa frågor om Försvarsmaktens personal. Från den 1 juli 2010 till den 31 december 2017 byggde försvarets personalförsörjning på frivillighet, inte på plikt.

I och med regeringens beslut den 2 mars 2017 återaktiverades värnplikten som ett komplement till den frivilliga ansökan till Försvarsmakten för att uppnå den önskade totala mängden personer i utbildning. Personer födda från och med 1999 skickar in ett beredskapsunderlag det år de fyller 18 och utifrån detta kallas ett urval till mönstring. Bland dessa väljs ett antal ut till grundutbildning med start från sommaren 2018.

Efter godkänd grundutbildning eller när en person slutar en anställning vid Försvarsmakten blir hon eller han krigsplacerad med plikt (3 kap. 12§ lag [1994:1809] om totalförsvarsplikt). Det innebär att personen kan kallas till repetitionsutbildning och krigstjänstgöring om regeringen beslutar om det, med hänsyn till försvarsberedskapen.

I samband med att värnplikten beslutades vilande, inrättades två frivilliga militära utbildningar inom Försvarsmakten: en grundläggande militär utbildning och en kompletterande militär utbildning. Dessa ersattes den 1 januari 2016 av en sammanhållen militär grundutbildning. Denna utbildning erbjuds nu både mönstrade och frivilliga.

De som gick denna utbildning utifrån de gamla frivilliga reglerna kallas rekryter, nya kallas totalförsvarspliktiga. De som går en grundläggande officersutbildning inom Försvarsmakten som leder till officersexamen kallas för officersaspiranter.

Totalförsvarspliktiga/rekryter och officersaspiranter har rätt till vissa förmåner som anges i förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga, bland annat familjebidrag (12§ förordning [2015:613] om militär grundutbildning och 13 § Officersförordning [2007:1268]).

Det finns också personer som har ingått avtal med Försvarsmakten och tjänstgör i hemvärnet eller frivillig försvarsverksamhet. De kan i vissa situationer också ha rätt till familjebidrag (17§ förordning [1997:147] om förmåner till hemvärdssoldater och 12 § förordning [1994:523] om förmåner till frivilliga).

1.6.1 Värnplikt och civilplikt

---

1 kap. 4–6 §§ LOT

4 § Värnplikten och civilplikten omfattar grundutbildning, repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring och krigstjänstgöring.

Den allmänna tjänsteplikten innebär att den som är totalförsvarspliktig under höjd beredskap ska tjänstgöra enligt bestämmelserna i 6 kap.

5 § Värnplikten ska fullgöras hos Försvarsmakten och ska alltid inledas med grundutbildning enligt denna lag, om inte den totalförsvarspliktige redan har fullgjort annan motsvarande militär utbildning eller tjänstgöring.

Skyldigheten att fullgöra värnplikt omfattar endast svenska medborgare och gäller från början av det kalenderår när den totalförsvarspliktige fyller nitton år till slutet av det kalenderår när han eller hon fyller fyrtiosju år.

6 § Civilplikten skall fullgöras i de verksamheter inom totalförsvaret som regeringen föreskriver.

Civilplikten får inte omfatta annan verksamhet som är förenad med egentliga stridsuppgifter än ordnings- eller bevakningsuppgifter.

Värnplikt

Skyldigheten att fullgöra värnplikt omfattar endast svenska medborgare. Den gäller från januari det år en person fyller 19 år till och med december det år hen fyller 47 år.

Civilplikt

Regeringen kan besluta att aktivera civilplikten om det finns behov av det. Civilplikten ska i så fall fullgöras i de verksamheter inom totalförsvaret som regeringen bestämmer. Dessa verksamheter anges i bilagan till förordning (1995:238) om totalförsvarsplikt.

1.6.2 Allmän tjänsteplikt

---

6 kap. 1 och 2 §§ LOT

1 § När det råder höjd beredskap får regeringen föreskriva om allmän tjänsteplikt, om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret skall kunna upprätthållas.

Föreskriften kan avse en viss del av landet eller en viss verksamhet.

2 § Allmän tjänsteplikt fullgörs genom att den som är totalförsvarspliktig

1. kvarstår i sin anställning eller fullföljer ett uppdrag,
2. tjänstgör enligt avtal om frivillig tjänstgöring inom totalförsvaret, eller
3. utför arbete som anvisas honom eller henne av den myndighet som regeringen bestämmer.

Arbete enligt första stycket 3 får inte, utan att den som tjänstgör samtycker till det, vara förenat med bruk av vapen mot annan.

Allmän tjänsteplikt kan föreskrivas av regeringen om det behövs för att upprätthålla en verksamhet som är särskilt viktig för att totalförsvaret ska kunna fungera.

2 Om dagpenning

Dagpenning betalas ut till totalförsvarspliktiga, hemvärnssoldater och frivilliga. Förmånsbestämmelserna skiljer sig mellan tjänstgöringsformerna.

Den som genomför någon annan pliktjänstgöring än grundutbildning, exempelvis repetitionsutbildning, får dagpenning. Även viss tjänstgöring inom hemvärdet eller frivilliga försvarsorganisationer ger rätt till dagpenning

Den som tjänstgör eller går en utbildning behöver inte ansöka för att få dagpenning. Den myndighet där tjänstgöringen eller utbildningen genomförs lämnar underlag till Försäkringskassan. Försäkringskassan beslutar om rätten till ersättning och betalar ut ersättningen.

2.1 Tjänstgöringsformer som ger rätt till dagpenning

2.1.1 Totalförsvarsplikt

---

2 kap. 2 § FFT

En totalförsvarspliktig som fullgör annan värnplikt eller civilplikt än som anges i 1 § har rätt till dagpenning med ett belopp per dag som från och med första tjänstgöringsdagen motsvarar 90 procent av den totalförsvarspliktiges sjukpenninggrundande inkomst enligt 25 och 26 kap. socialförsäkringsbalken, delad med 365. Om det för den totalförsvarspliktige inte har fastställts någon sjukpenninggrundande inkomst, bestäms dagpenningen till 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomst som skulle ha fastställts för honom eller henne om föreskrifterna om fastställande av sådan inkomst hade varit tillämpliga på honom eller henne, delad med 365. Dagpenning ska alltid bestämmas till lägst 130 kronor.

Dagpenning betalas inte för de dagar då den totalförsvarspliktige uppbär föräldrapenningsförmån enligt socialförsäkringsbalken.

I fråga om återbetalning av dagpenning ska 108 kap. socialförsäkringsbalken gälla i tillämpliga delar.

Totalförsvarspliktiga som genomför en annan tjänstgöring än grundutbildning som är längre än 60 dagar får dagpenning. Vanligtvis består denna tjänstgöring av repetitionsutbildning. Dagpenning kan däremot inte betalas ut för samma dagar som personen får föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning enligt 11 kap. 2 § SFB.

---

11 kap. 2 § FFT

Underlag för utbetalning av dagpenning lämnas av Totalförsvarets plikt- och prövningsverk eller, efter överenskommelse med myndigheten, av andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser, registrerade trossamfund och organisatoriska delar av sådana samfund samt andra enskilda.

Plikt- och prövningsverket lämnar underlag för utbetalning till Försäkringskassan.

2.1.2 Hemvärnssoldat

---

2 § FFH

När en hemvärnssoldat tjänstgör i hemvärdet under tid då hemvärnsberedskap inte råder, får han eller hon dagpenning, om tjänstgöringen avser

1. utbildning i mer än två dagar till en krigsbefattning eller vidareutbildning i en krigsbefattning,
  2. deltagande i ledningsövning för totalförsvaret,
  3. medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap,
  4. deltagande i samövning med förband under krigsförbandsövning.
-

Hemvärnssoldater får dagpenning vid viss tjänstgöring under fredstid. Vanligtvis består denna tjänstgöring av olika typer av hemvärnsövningar.

---

7 § FFH

Om en tjänstgöringsdag under tid då hemvärnsberedskap inte råder omfattar mindre än sex timmar, betalas dagpenning och dagersättning endast om den genomsnittliga tjänstgöringen per dag under tjänstgöringsperioden uppgår till minst sex timmar.

Tjänstgöringen måste även omfatta minst sex timmar i genomsnitt per dag under tjänstgöringsperioden.

---

4 § FFH

Vid tjänstgöring under hemvärnsberedskap får hemvärnssoldater dagpenning.

Om det råder hemvärnsberedskap ger all tjänstgöring rätt till dagpenning.

---

18 § FFH

Föreskrifterna i 11 kap. 1–6 och 8 §§, 12 kap. 1 § och 13 kap. 1 § 1 förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga tillämpas i fråga om dagpenning och familjebidrag. Underlag till Försäkringskassan enligt 11 kap. 2 § den förordningen skall dock lämnas av Försvarsmakten.

Försvarsmakten lämnar underlag för utbetalning till Försäkringskassan.

---

6 § FFH

Dagpenning och dagersättning betalas med belopp som motsvarar vad en totalförsvarspliktig får enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Under tid då hemvärnsberedskap inte råder betalas dock inte dagpenning för in- och utryckningsdagar som infaller på lördag, söndag eller helgdag såvida inte hemvärnssoldaten visar att han eller hon förlorar arbetsinkomst på grund av tjänstgöringen.

Dagpenning betalas normalt inte ut för den första och sista tjänstgöringsdagen om den dagen är lördag, söndag eller helgdag. Men om hemvärnssoldaten har haft inkomstbortfall en sådan dag kan hen visa Försvarsmakten det. Då kommer även den dagen att aviseras till Försäkringskassan som en del av utbetalningsunderlaget.

Hemvärnssoldaten kan även visa inkomstbortfallet för Försäkringskassan. Vi kan då betala ut ersättningen först efter att vi säkerställt att personen faktiskt tjänstgjorde den dagen. Information om detta finns vid respektive utbildningsgrupp inom Försvarsmakten. Det går också att kontakta Försvarsmaktens HR-centrum som kan hänvisa till rätt grupp.

Observera att bestämmelsen om att dagpenning inte betalas ut samtidigt som föräldrapenningförmån inte gäller för hemvärnssoldater.

2.1.3 Frivillig tjänstgöring

Dagpenning till frivilliga betalas ut vid viss typ av tjänstgöring. Vidare bestämmelser om dagpenning till frivilliga framgår av förordningen om förmåner till frivilliga.

15 § FFF

Föreskrifterna i 11 kap. 1–3 §§, 12 kap. 1 § och 13 kap. 1 § 1 förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga ska tillämpas under höjd beredskap i fråga om dagpenning. Underlag till Försäkringskassan enligt 11 kap. 2 § ska dock lämnas av Försvarsmakten i fråga om det militära försvaret och av Myndigheten för civilt försvar i övrigt. Vid tillämpningen av 13 kap. 1 § 1 ska Försäkringskassan även höra Myndigheten för civilt försvar.

Försäkringskassan betalar inte ut dagpenning till frivilliga i fredstid. Det gör vi däremot vid höjd beredskap. Underlag för utbetalning lämnas av Försvarsmakten i fråga om det militära försvaret, och av Myndigheten för civilt försvar i övrigt.

2.2 Dagpenningens storlek

Dagpenning till totalförsvarspliktiga, hemvärnssoldater och frivilliga beräknas på samma sätt.

Dagpenningens storlek utgår från SGI-reglerna enligt 25 och 26 kap. SFB. Dagpenningen motsvarar 90 procent av personens SGI delad med 365. Det här innebär att reglerna i 25 och 26 kap. SFB gäller i sin helhet vid fastställande av SGI i ärenden om dagpenning.

Läs mer

Du kan läsa mer om att fastställa SGI i vägledning (2004:5)
Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Om den totalförsvarspliktiga personen inte har någon fastställd SGI på grund av att reglerna om SGI inte är tillämpliga på personen, bestäms dagpenningen till 90 procent av den SGI som skulle ha fastställts för hen om bestämmelserna om SGI hade varit tillämpliga, delad med 365. Det här undantaget finns för att möjliggöra utbetalning av dagpenning för den situationen att den ersättningsberättigade personen inte är försäkrad för arbetsbaserad förmån enligt SFB.

Läs mer

Du kan läsa om det maximala beloppet för en persons SGI i vägledning (2004:5)
Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Dagpenningen kan dock vara lägst 130 kronor per dag (2 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga, 6 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater och 5 § förordningen om förmåner till frivilliga).

Eftersom det inte finns någon uttryckt hänvisning till bestämmelserna om omräkningsfaktorn i 28 kap. 7 § SFB, ska beloppet inte multipliceras med 0,97, vilket är fallet för de flesta andra förmåner enligt SFB som betalas ut per dag.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom det svenska totalförsvaret är en skattepliktig förmån (11 kap. 24 § inkomstskattelagen).

Läs mer

Du kan läsa mer om särskild skattetablell för dagersättningar i vägledning (2005:1)
Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar.

2.2.1 Dagpenning i EU-rättsligt sammanhang

Inkomster från ett arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz kan ingå i beräkningsunderlaget för dagpenningen.

Även om förmåner till totalförsvarspliktiga inte ingår i tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen kan inkomster från ett arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz ändå ingå i beräkningsunderlaget för dagpenningen.

Det finns en bestämmelse i artikel 11.3 d förordningen som handlar om vilken lagstiftning som ska tillämpas för personer som inkallas eller återinkallas till militärtjänstgöring eller civil tjänstgöring i ett medlemsland. Enligt bestämmelsen ska de personerna omfattas av lagstiftningen i det medlemsland som de tjänstgör i. För att en person ska ha rätt till en SGI måste inkomsten komma från arbete i Sverige (25 kap 3 § SFB). Däremot kan inkomster från arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz ingå i beräkningsunderlaget för dagpenningen med stöd av 2 kap 2 § FTT, även om inkomsterna inte kan ligga till grund för en SGI.

Läs mer

Du kan läsa mer om särskild bestämmelse om tillämplig lagstiftning i förordningen för de personer som inkallas till militärtjänstgöring i vägledning (2017:1)
Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

2.2.2 Anmälningsskyldighet

---

11 kap. 3 § FFT

En totalförsvarspliktig som är berättigad till dagpenning skall till Försäkringskassan senast dagen före inryckningsdagen anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden som påverkar dagpenningens storlek.

---

3 Om familjebidrag

I kapitlet beskrivs

- vem som kan ha rätt till familjebidrag
- ansökan om familjebidrag
- avräkningsregler
- för vilken tid familjebidraget beviljas
- anmälningsskyldighet.

3.1 Vem kan ha rätt till familjebidrag?

Rätten till familjebidrag beskrivs huvudsakligen i förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. De andra förordningarna hänvisar till denna.

---

7 kap. 2 och 3 § FFT

2 § En totalförsvarspliktig har under grundutbildning som är längre än 60 dagar rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag.

3 § En totalförsvarspliktig som fullgör annan värnplikt eller civilplikt än som anges i 2 § har rätt till näringsbidrag.

---

12 § förordning (2015:613) om militär grundutbildning

För den som genomgår utbildning enligt denna förordning tillämpas det som anges om hälso- och sjukvård, fri tandvård, familjebidrag, ekonomiskt stöd, begravningshjälp och försäkringskydd i 5–10 kap. förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

---

12 och 14 §§ FFF

12 § En frivillig har samma rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag enligt 7 kap. 2 § förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga som den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om den frivilliges tjänstgöring ska pågå minst fyra dagar i följd och inte ger rätt till dagpenning eller rätt till lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan tjänstgöring har den frivillige rätt till näringsbidrag enligt samma förordning.

14 § En frivillig får vid tjänstgöring under höjd beredskap befattningspenning enligt 3 §, dagpenning enligt 5 § och andra förmåner enligt 8–12 §§.

Dessutom betalas fälttraktamente som fastställs av regeringen i särskild ordning. Förmåner enligt första och andra styckena betalas även till de frivilliga försvarsorganisationernas egen avtalspersonal.

---

17 § FFH

Hemvärnssoldater har samma rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag som totalförsvarspliktiga som fullgör längre grundutbildning än 60 dagar har enligt 7 kap. 2 § förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga, om tjänstgöringen ska pågå minst fyra dagar i följd och inte ger rätt till dagpenning eller rätt till lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan tjänstgöring har hemvärnssoldater rätt till näringsbidrag enligt samma förordning.

---

13 § officersförordning (2007:1268)

Officersaspiranter och de som genomgår sådan annan motsvarande militär utbildning som avses i 9 § första stycket 2 har rätt till samma förmåner som tillkommer dem som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Förmånerna framgår av förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bestämmelserna i 2 kap. 6–8 §§, 5 kap. 5 § och 10 kap. 9–11 §§ den förordningen ska dock inte gälla.

Den som går en grundutbildning har rätt till samtliga familjebidrag: familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag. Detta gäller också officersaspiranter. Dessa är de vanliga formerna av tjänstgöring som ger rätt till familjebidrag.

Totalförsvarspliktiga har rätt till näringsbidrag även vid annan tjänstgöring, exempelvis vid repetitionsutbildning.

För att hemvärnssoldater och frivilliga ska ha samma rätt till familjebidrag krävs den typ av tjänstgöring som anges i 12 § FFF och 17 § FFH och att den inte ska ge rätt till dagpenning eller lön.

3.2 Ansökan om familjebidrag

---

11 kap. 5 § FFT

Ansökan om familjebidrag görs av den bidragsberättigade.

En ansökan om familjebidrag skall innehålla de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma rätten till familjebidrag. Ansökan skall undertecknas av den bidragsberättigade och innehålla en försäkran på heder och samvete att de lämnade uppgifterna är riktiga och fullständiga.

---

10 § RFFS 1995:10 om familjebidrag

Ansökan om familjepenning och bostadsbidrag samt näringsbidrag skall göras på blankett som Försäkringskassan fastställt.

Även ansökan om höjning av familjepenning och bostadsbidrag skall göras på sådan blankett.

Personer som ansöker om bostadsbidrag måste styrka de förhållanden som ska ligga till grund för beräkning av bostadskostnaden, till exempel genom att lämna en kopia av hyresavtal, hyresspecifikation eller lånehandling till Försäkringskassan (2 § RFFS

1995:10 och 37 § RFFS 1998:9 om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag). Om Försäkringskassan redan har tillförlitliga uppgifter behöver förhållandena inte styrkas.

Om personens tjänstgöringsperiod förlängs måste hen skicka in en ny ansökan för de dagar som är kvar.

3.3 Avräkningsregler

Familjepenning och bostadsbidrag är inkomstprövade förmåner som blir föremål för avräkning. Hur mycket bidragen minskas beror på den bidragsberättigades och hans makes och barns inkomster. Du kan läsa mer om avräkningsreglerna i kapitel 8.

Näringsbidrag och begravningsbidrag ska dock inte avräknas.

3.4 Bidragstid

3.4.1 Bidrag under tjänstgöringstiden

---

7 kap. 5 § FFT

Familjebidrag lämnas för den tid under vilken den bidragsberättigade tjänstgör (tjänstgöringstid). Bidrag kan lämnas även därefter enligt bestämmelserna i 17 och 22 §§.

3.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden

---

7 kap. 17 § FFT

Om familjepenning eller bostadsbidrag lämnas och om grundutbildning som är längre än 60 dagar slutförts eller tjänstgöringen annars varat i minst 120 dagar, skall bidragen lämnas för ytterligare 30 dagar efter tjänstgöringstiden.

Om familjepenning eller bostadsbidrag lämnas och den totalförsvarspliktige skadas under grundutbildning som är längre än 60 dagar och tjänstgöringen av den anledningen avbryts efter kortare tid än 120 dagar, skall bidragen lämnas för ytterligare 30 dagar efter tjänstgöringstiden.

---

13 § officersförordning (2007:1268)

Officersaspiranter och de som genomgår sådan annan motsvarande militär utbildning som avses i 9 § första stycket 2 har rätt till samma förmåner som tillkommer dem som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Förmånerna framgår av förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bestämmelserna i 2 kap. 6–8 §§, 5 kap. 5 § och 10 kap. 9–11 §§ den förordningen ska dock inte gälla.

Familjepenning och bostadsbidrag efter tjänstgöringstid

Efter tjänstgöringstiden kan familjepenning och bostadsbidrag betalas ut för ytterligare 30 dagar.

Förlängda bidrag betalas ut med samma belopp som på utryckningsdagen (prop. 1977/78:127 s. 34).

Det innebär att bidragen betalas ut med samma belopp som vid den sista månadsutbetalningen före uttryckningen. För bostadsbidrag innebär det att samma belopp betalas ut oavsett om den bidragsberättigade fortfarande har samma boendekostnader eller inte. Det innebär att en bidragsberättigad som avslutar sin tjänstgöring under en hyresfri månad ändå får förlängt bostadsbidrag om övriga krav är uppfyllda.

Begreppet skada i 7 kap. 17 § andra stycket FFT omfattar såväl skada som orsakats av olyckshändelse som sjukdom. Begreppet skada i FFT har samma innebörd som i reglerna om statligt personskadeskydd i 43 kap. SFB (prop. 2001/02:11 s. 51). Det behövs inte, som vid arbetsskada, konstateras om skadlig inverkan har förekommit i tjänstgöringen (prop. 1976/77:64 s. 127). Det väsentliga är om symtomen på skada och sjukdom har visat sig under skyddstiden. Om skadan har visat sig under skyddstiden ger den i allmänhet också rätt till ersättning. Det föreligger en presumtion för att det finns ett orsakssamband med verksamheten (43 kap. 5 § SFB). Det innebär att man förutsätter att skadan har orsakats i tjänstgöringen. Om en skada visar sig efter skyddstidens slut är presumtionen omvänd, det vill säga att man förutsätter att skadan inte har orsakats i verksamheten.

För att personen ska ha rätt till ersättning i ytterligare 30 dagar ska skadan eller sjukdomen alltså ha visat sig under skyddstiden och vara så pass allvarlig att tjänstgöringen har behövt avbrytas. Detta måste styrkas med underlag. Det finns inget uttryckligt krav på läkarintyg och man behöver göra en bedömning i varje enskilt fall. Ett läkarutlåtande ska dock hämtas in om rätten till ersättning inte går att bedöma utifrån annat underlag.

Familjebidrag vid officersaspirantutbildning efter avslutad grundutbildning

I vissa fall kan en rekryt redan inom 30 dagar efter avslutad grundutbildning ha påbörjat en officersaspirantutbildning, vilken ger rätt till familjebidrag från första utbildningsdagen. Då kan förlängt bidrag inte betalas ut, eftersom det skulle innebära att personen får dubbelt bidrag för samma tid (Försäkringskassan rättsliga ställningstagande [FKRS 2013:02] Familjebidrag till totalförsvarspiktiga – förlängt bidrag 30 dagar efter avslutad utbildning).

Försäkringskassan ska därför räkna av det eventuella förlängda bidrag som betalas ut från det familjebidrag som betalas ut med anledning av officersaspirantutbildningen (FKRS 2013:02).

Exempel

Sire avslutar sin grundutbildning den 15 december. Hon får familjebidrag till och med den dag då utbildningen avslutas. Från och med den 16 december och 30 dagar framåt (till och med den 14 januari året därpå) får hon förlängt bidrag. Den 4 januari börjar hon sin officersaspirantutbildning. När familjebidraget som Sire får därför att hon går officersaspirantutbildningen ska betalas ut drar Försäkringskassan av ett belopp som motsvarar det förlängda bidrag hon har fått för de 11 överlappande dagarna (4 januari–14 januari).

Näringsbidrag efter tjänstgöringstiden

---

7 kap. 22 § FFT

Om det finns särskilda skäl för det, får näringsbidrag beviljas även för tid efter tjänstgöringstiden, dock för högst 30 dagar.

Näringsbidrag får bara beviljas efter tjänstgöringstiden om det finns särskilda skäl för det. Det kan då betalas ut för högst 30 dagar.

Särskilda skäl kan vara att ett företag, trots god planering, inte omedelbart kan återupptas efter tjänstgöringen eller att en ersättare måste finnas kvar under en viss tid efter utryckningsdagen. Om tjänstgöringstiden var kortare än tre månader bör det bara i undantagsfall anses finnas särskilda skäl att få förlängt bidrag (prop. 1977/78:127 s. 36).

3.4.3 Bidrag för tid före ansökan

---

11 kap. 9 § FFT

Familjebidrag får endast om det finns särskilda skäl lämnas för den tid som ligger längre tillbaka än 30 dagar före den dag då ansökan kom in till Försäkringskassan.

Familjebidrag betalas som längst ut från och med perioden 30 dagar före den dag då ansökan kom in till Försäkringskassan. Om det finns särskilda skäl får familjebidrag dock betalas ut retroaktivt för längre tid.

Särskilda skäl finns bara om den bidragsberättigade inte rimligen kan lastas för att ansökan har försenats (prop. 1977/78: 127 s. 39).

3.5 Anmälningsskyldighet

---

11 kap. 6 § FFT

En bidragsberättigad som tar emot familjebidrag skall omedelbart lämna Försäkringskassan upplysningar om nya omständigheter av betydelse för rätten till bidrag.

Den som får familjebidrag är skyldig att omedelbart lämna upplysningar till Försäkringskassan om nya omständigheter som har betydelse för rätten till bidraget.

4 Om familjepenning

Av kapitlet framgår

- för vilka närstående personer familjepenning kan betalas ut
- storleken på familjepeningen.

Familjepenning är skattefritt (11 kap. 24–25 §§ IL).

---

7 kap. 8 § FFT

Familjepenning lämnas för följande närstående till en bidragsberättigad:

1. egna barn under 18 år som varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade,
2. egna barn under 18 år som inte varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade men som den bidragsberättigade enligt dom eller avtal är skyldig att betala underhållsbidrag för eller för vilka den bidragsskyldige är betalningsskyldig för underhållsstöd enligt 19 kap. socialförsäkringsbalken,
3. andra barn än egna, som är under 18 år och varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade och maken,
4. en bidragsberättigads make som vårdar barn som avses i 1 eller 3,
5. den bidragsberättigades make i annat fall än som avses i 4, om det finns synnerliga skäl för det,
6. den bidragsberättigades frånskilda make, om den bidragsberättigade enligt dom eller avtal är skyldig att betala underhållsbidrag till den maken, eller
7. den som utan att vara make till den bidragsberättigade vårdar den bidragsberättigades barn, om barnet är under 18 år och varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade.

4.1 Familjepenning för barn

Familjepenning för barn kan betalas ut för både den bidragsberättigades egna barn under 18 år och andra barn som varaktigt bor tillsammans med hen och maken.

4.1.1 Barns ålder

---

7 kap. 7 § FFT

Frågor om barns ålder bedöms efter förhållandena den 1 januari det år då den bidragsberättigade påbörjar tjänstgöringen.

Det är barnets ålder den 1 januari det år när den bidragsberättigade börjar tjänstgöringen som har betydelse. Det innebär att om barnet var 17 år den 1 januari kan föräldern få familjepenning beviljat senare även om barnet då hunnit fylla 18 år.

4.1.2 Växelvist boende

Grundregeln är att ett barn anses bo varaktigt där det är folkbokfört. När ett barn bor växelvis hos båda föräldrarna anses det också vara varaktigt boende. Med växelvist boende menas normalt att barnet vistas ungefär lika mycket hos bägge föräldrarna (prop. 1999/2000:118, Underhållsstöd vid växelvis boende s. 14). Högsta domstolen har

i ett avgörande uttalat att när barnet vistas hos den ena föräldern endast en tredjedel av tiden är det normalt fråga om umgänge och inte varaktigt boende (NJA 1998 s. 267).

Läs mer

Du kan läsa mer om växelvist boende i vägledning (2001:9) *Underhållsstöd*.

4.1.3 Styrka underhållsskyldighet

En underhållsskyldig förälder ska styrka att hen betalar underhåll genom att skriva under på heder och samvete i ansökan, att uppgifterna är riktiga och fullständiga. Om det är nödvändigt kan man begära att hen, till exempel via kontoutdrag, redovisar utbetalningar som har gjorts.

4.1.4 Varaktigt boende med barn vid inryckning

Om barnet bodde med den bidragsberättigade när hen ryckte in, men inte kan göra det under tjänstgöringstiden, anses barnet ändå uppfylla kravet på varaktigt boende (prop. 1977/78:127 s. 31).

4.2 Familjepenning för make, frånskild make eller annan som vårdar barn

Familjepenning kan betalas ut för en make och i vissa fall också för en frånskild make. Även en annan person som tar hand om den bidragsberättigades barn kan under vissa förutsättningar få familjepenning (7 kap. 8 § 4–7 förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga). Med make jämställs sambo, oavsett kön (7 kap. 6 § förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga).

Sambo definieras på samma sätt som i 1 § sambolagen (2003:376). En sambo är alltså en person som stadigvarande bor tillsammans med den bidragsberättigade i ett parförhållande som hen har gemensamt hushåll med. Om villkoren i sambolagen anses uppfyllda ska sambon räknas som make.

4.2.1 Familjepenning för make

Familjepenning betalas ut för en make som *vårdar* ett barn under 18 år som bor varaktigt tillsammans med den bidragsberättigade. Om maken bor med den bidragsberättigade men inte vårdar något barn under 18 år kan familjepenning bara betalas ut om det finns synnerliga skäl (7 kap. 8 § 4–5 förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga).

Vad menas med att vårda barn?

Med att vårda barn menas att maken svarar för att sköta om och ge barnet tillsyn. Även om barnet ibland tas om hand av någon annan, exempelvis på förskola, anses maken vårda barnet (prop. 1977/78:127 s. 30–31)

Make som inte vårdar barn

Familjepenning för en make som inte vårdar barn kan bara betalas ut om det finns synnerliga skäl till att göra det (7 kap. 8 § 5 förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga).

Synnerliga skäl kan vara att maken inte kan försörja sig på grund av arbetslöshet utan är beroende av den bidragsberättigade makens inkomst. Det kan också bero på

gravitet eller sjukdom om hen inte kan få något annat bidrag för sin försörjning, som exempelvis a-kassa, föräldrapenning eller sjukpenning (prop. 1977/78:127 s. 31)

4.2.2 Familjepenning för en frånskild make

En bidragsberättigad som är skyldig att betala underhållsbidrag till en frånskild make enligt en dom eller ett avtal, har rätt till familjepenning (7 kap. 8 § 6 förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga).

4.3 Familjepenning för någon annan än en make

Familjepenning kan även betalas ut för någon annan än en make eller frånskild make. Förutsättningen är att personen vårdar den bidragsberättigades barn under 18 år och att barnet varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade (7 kap. 8 § 7 förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga. Det kan här vara fråga om en förälder, ett syskon eller någon annan närstående (prop. 1977/78:127 s. 31).

4.4 Familjepennings storlek

---

7 kap. 11 § FFT

Familjepenning beräknas per månad till högst 2 175 kronor för barn och till högst 4 350 kronor för en annan person.

Familjepenning för den som tar emot ersättning av den bidragsberättigade för vård av barn som avses i 8 § 7, eller för den som har rätt till underhållsbidrag, får dock inte överstiga ersättningens eller bidragets belopp per månad.

Familjepenning för tid som den bidragsberättigade är betalningsskyldig för underhållsstöd enligt 19 kap. socialförsäkringsbalken får inte överstiga summan av fastställd återbetalningsskyldighet och den del av fastställt underhållsbidrag som överstiger underhållsstödets belopp.

Familjepenningen för barn är högst 2 175 kronor per månad och barn. Familjepenningen för frånskild make och närstående liksom för make kan högst vara 4 350 kronor per månad.

Familjepenning för barn som den bidragsberättigade är underhållsskyldig för enligt en dom eller ett avtal, får inte vara högre än underhållsbidraget.

För en bidragsberättigads frånskild make är familjepenningen lika stor som det fastställda underhållsbidraget. Om en närstående person vårdar den bidragsberättigades barn är familjepenningen lika stor som underhållsbidraget hen betalar till den närstående.

Den bidragsberättigade kan även vara betalningsskyldig för att underhållsstöd betalas ut av Försäkringskassan till den andra föräldern. I så fall får familjepenningen inte vara högre än summan av den fastställda betalningsskyldigheten och den del av det fastställda underhållsbidraget som överstiger underhållsstödets belopp.

---

11 kap. 8 § 2 FFT

Familjebidrag betalas ut månadsvis till den totalförsvarspliktige. Familjebidrag som ska lämnas för del av månad betalas ut med ett belopp per dag som motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet. Bidrag avrundas uppåt till helt kronor. Bidrag som understiger 100 kronor i månaden betalas inte ut.

Om underhållsstöd enligt 18 kap. socialförsäkringsbalken lämnas för barn för vilket familjepening har beviljats, ska familjepening som motsvarar fastställd betalningsskyldighet för stödet betalas för den bidragsberättigades räkning till Försäkringskassan.

Familjepening som motsvarar den fastställda betalningsskyldigheten ska i dessa fall betalas för den bidragsberättigades räkning till Försäkringskassan.

Exempel

William är underhållsskyldig för sin son Noah. Enligt en dom ska han betala underhållsbidrag med 1 800 kronor per månad. Noahs mamma är beviljad underhållsstöd till Noah. Det fastställda betalningsbeloppet för William är 1 573 kronor per månad.

William ansöker om familjepening under sin tjänstgöringstid. Han beviljas bidrag med 1 800 kronor per månad. Betalningsbeloppet (1 573 kronor) betalas direkt till Försäkringskassan medan resterande belopp, 227 kronor, betalas till William.

Med betalningsbelopp menas det belopp som en bidragsskyldig förälder betalar till Försäkringskassan efter beslut om underhållsstöd.

Läs mer

Du kan läsa mer om underhållsstöd i vägledning (2001:9) *Underhållsstöd*.

---

5 Om bostadsbidrag

Av kapitlet framgår

- vem som har rätt till bostadsbidrag
- grundkraven för att ha rätt till bostadsbidrag
- regler för olika boendeformer
- vad som kan vara särskilda skäl.

Bostadsbidrag är skattefritt (11 kap. 24–25 §§ IL).

5.1 Grundkrav för att ha rätt till bostadsbidrag

7 kap. 9 och 10 §§ FFT

9 § Bostadsbidrag lämnas för kostnaden för den bostad där den bidragsberättigade bor

1. tillsammans med make eller med sådant barn som avses i 8 §,
2. tillsammans med föräldrar, om den bidragsberättigade fram till tjänstgöringens början haft ekonomisk förmåga att betala och regelbundet betalat för sitt boende samt det med hänsyn till familjens ekonomiska förhållanden finns behov av bidraget,
3. ensam eller tillsammans med en annan person än make, barn som avses i 8 § eller föräldrar, om den bidragsberättigade vid tjänstgöringens början bott på sådant sätt i minst tre månader och under denna tid haft ekonomisk förmåga att betala och regelbundet betalat för sitt boende eller om det finns särskilda skäl för det.

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med enbart en förälder och inte haft förmåga att betala för sitt boende, skall bidrag ändå lämnas enligt första stycket 2 om det finns särskilda skäl.

10 § Bostadsbidrag får inte lämnas för mer än en bostad och får endast om det finns särskilda skäl lämnas för en annan bostad än den där den bidragsberättigade är folkbokförd.

Om en bidragsberättigad flyttar under tjänstgöringstiden, lämnas bostadsbidrag för högre bostadskostnad än kostnaden för den tidigare bostaden endast om det finns särskilda skäl för det.

Bostadsbidrag kan endast beviljas om den bidragsberättigade själv bor i den bostad som hen ansöker om bostadsbidrag för. Hen ska också ha kostnader för den bostaden och vara folkbokförd där. Det finns vissa undantagssituationer när en bidragsberättigad kan få bostadsbidrag även för en bostad som hen inte är folkbokförd på. Då måste det finnas särskilda skäl. Se vidare avsnitt 5.3.1.

Om det finns något som tyder på att den bidragsberättigade inte betalar för sitt boende eller inte bor i den bostad som hen har uppgett i sin ansökan, ska handläggaren alltid be hen om mer uppgifter. Det kan till exempel vara en redovisning av inbetalningar av hyran till hyresvärdens eller förstahandskontraktssinnehavarens konto.

5.1.1 Bidrag kan bara betalas ut för en bostad

Bostadsbidrag får endast betalas ut för en bostad (7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga). Även om den bidragsberättigade och hens make

faktiskt har kostnader för exempelvis två lägenheter, kan alltså bostadsbidrag bara betalas ut för en lägenhet (prop. 1977/78:127 s. 32).

5.2 Regler för olika boendeformer

Reglerna för rätten till bostadsbidrag varierar mellan olika boendeformer. För boende tillsammans med make och barn gäller samma definitioner av begreppet barn som under avsnitt 4.1. Även en styvförälder ingår i begreppet förälder.

5.2.1 Bor med make och sambo

När den bidragsberättigade bor tillsammans med maken eller sambon gäller inte kvalifikationskravet på tre månader eller att hen ska ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende.

5.2.2 Bor med förälder

För att bostadsbidrag ska kunna beviljas när den bidragsberättigade bor med sina föräldrar måste

- den bidragsberättigade fram till tjänstgöringens början haft ekonomisk förmåga (se avsnitt 5.2.4) att betala och regelbundet ha betalat för sitt boende
- familjens ekonomi vara sådan att det finns behov av bidraget.

Om den bidragsberättigade har betalat för sitt boende i minst tre månader i direkt anslutning till inryckningen räknas det som regelbundet (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Om den bidragsberättigade bara bor tillsammans med en förälder (se vidare avsnitt 5.3.2) och inte har haft förmåga att betala för sitt boende, ska Försäkringskassan ändå bevilja bidrag om det finns särskilda skäl att göra det (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Den bidragsberättigade räknas som boende med förälder även om det i praktiken är föräldern som flyttat in hos sitt vuxna barn.

Styrka regelbunden betalning

Ett sätt för den bidragsberättigade att styrka att hen regelbundet har betalat för sitt boende hos föräldrarna är att visa upp kvitton på betalningarna eller ett intyg om att betalning ska ske. Hen kan även styrka det genom att uppvisa kontoutdrag på utbetalningar varje månad.

Bosättning utanför hemorten under grundskole- eller gymnasiestudier

Om den bidragsberättigade under tiden före inryckningen regelmässigt har tillbringat sin dygnsvila på en annan ort än hemorten för att gå i grund- eller gymnasieskola eller motsvarande utbildning, bör hen anses ha bott tillsammans med sina föräldrar under denna tid.

Det gäller om den bidragsberättigade har varit folkbokförd hos sina föräldrar enligt 11 § folkbokföringslagen (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5.2.3 Ensamboende, inneboende eller boende med någon annan än make eller förälder

För att ha rätt till bostadsbidrag måste en bidragsberättigad som bor ensam, inneboende eller tillsammans med någon annan än sin make eller förälder ha gjort det i minst tre

månader (räknat från datum för inryckning och tre månader bakåt) före tjänstgöringens början.

Hen ska även haft ekonomisk förmåga att betala och regelbundet betalat för sitt boende. Detta måste hen ha haft under minst tre månader och ytterligare tid, upp till en månad beroende på datum för inryckning. Detta eftersom hyra ofta betalas i förskott.

Det kallas för kvalifikationskravet och månaderna kallas för kvalifikationstid.

Om det finns särskilda skäl kan dock bostadsbidrag beviljas även i andra fall (7 kap. 9 § första stycket 3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5.2.4 Förmåga att betala boendet

För att anses ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende bör den bidragsberättigade haft något av följande:

- någon form av inkomst
- tillgång till ekonomiska medel (se 6.4.1)
- ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:400).

Den bidragsberättigades betalningsförmåga bör ha motsvarat minst hens andel av bostadskostnaden (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5.2.5 Bedömning av ekonomisk förmåga

Det finns inkomster som inte räknas som inkomst vid bedömning av ekonomisk förmåga. Detta gäller inackorderingstillägg och studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395) (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Om den bidragsberättigade endast har sådana inkomster förutsätter det nämligen ett försörjningsekonomiskt samband mellan hen och föräldrarna.

Däremot räknas studiemedel (studiebidrag och studielån) enligt 3 kap. studiestödslagen.

För en bidragsberättigad som bara har bostad med en förälder och har fått underhållsbidrag, ska den del av underhållsbidraget som överstiger beloppet för underhållsstöd enligt 18 kap. 20 § SFB räknas med som inkomst när man bedömer ekonomisk förmåga (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Med "tillgång till ekonomiska medel" menas egna ekonomiska tillgångar som är tillräckliga för att betala för bostaden. Tillfälliga inkomster från försäljning av mindre tillhörigheter, regelbundna lån av vänner eller familj, snabblån eller regelbundna gåvor räknas inte som tillgång till ekonomiska medel.

Rättsfall

Kammarrätten i Sundsvall (KRSU) har i två avgöranden prövat frågan om bidragsberättigad kunde anses ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende. Dessa avgöranden bör ses som exempel och bedömningar i enskilda fall.

I mål nr 1392–1998 hade den bidragsberättigade under minst tre månader före värnpliktstjänstgöringens början bott ensam i en hyreslägenhet. För att betala hyran hade han gjort regelbundna uttag från sitt bankkonto och han hade åberopat handlingar som visade att han haft banktillgodohavanden av sådan storlek att han kunnat betala hyran med dessa. Domstolen fann därför att han haft ekonomisk förmåga att betala och också gjort troligt att han regelbundet betalat för sitt boende.

I mål nr 139–07 hade den bidragsberättigade uppburit studiehjälp och inackorderingstillägg och fått hjälp av föräldrarna att betala hyran. Försäkringskassan ansåg att sökande inte haft förmåga att betala för sitt boende i minst tre månader före tjänstgöringens början och att sökande därför inte hade rätt till bostadsbidrag. Försäkringskassan ansåg att en totalförsvarspliktig som fått ekonomisk hjälp på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen för att finansiera sitt boende inte kan anses ha haft ekonomisk förmåga att betala för boendet enligt lag. Domstolen instämde i Försäkringskassans och underrättens bedömning och konstaterade att den sökande inte hade rätt till begärt bostadsbidrag.

Kammarrätten i Stockholm (KRNS) har i ett annat avgörande, mål nr 1487–1999, prövat frågan om en bidragsberättigad kan anses ha haft en kostnad för sin bostad eller inte. Han hyrde en bostad av sina föräldrar och hade inte ekonomisk förmåga att betala för sitt boende, utan hade lånat pengar av sina föräldrar för att betala hyran. Ett skuldebrev hade då upprättats. Domstolen ansåg inte att han hade visat att han haft en egen bostadskostnad.

5.2.6 Flyttning under kvalifikationstid

Den bidragsberättigade anses uppfylla kvalifikationskravet även om hen under kvalifikationstiden bytt mellan olika typer av boenden, så länge de olika boendena tillsammans uppfyller kvalifikationskravet. Detta under förutsättning att grundkraven för rätt till ersättning också är uppfyllda.

Exempel

Elin skaffar tillsammans med en kamrat en bostad fyra månader före tjänstgöringens början. Hon flyttar till en egen bostad en månad innan hon börjar sin tjänstgöring. Elin uppfyller kvalifikationskravet och har rätt till bostadsbidrag för den sistnämnda bostaden.

5.3 Särskilda skäl för bostadsbidrag

5.3.1 Inte folkbokförd på den adress där man bor

Ibland är man inte folkbokförd på den adress där man bor:

- om man ska bo på en adress kortare tid än ett år anses det inte leda till ändrad bosättning (8 § folkbokföringslag [1991:481])

- om man kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier kan man i vissa fall få vara folkbokförd på gamla folkbokföringsorten s.k. skyddad folkbokföring (16 § folkbokföringslag [1991:481]).

Det finns också särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag för en annan bostad än den där personen är folkbokförd om hen är bosatt utomlands och har bostadskostnader där (RAR 2002:10 till 7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5.3.2 Bor med en förälder

Det kan finnas särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag till en bidragsberättigad som bor tillsammans med endast en förälder och inte haft förmåga att betala för sitt boende. Det gäller om bostadsbidrag enligt 95 kap. SFB upphört i anslutning till att den bidragsberättigade påbörjat utbildningen och om familjen har en sådan ekonomi att de behöver bidraget (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § andra stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Detta blir främst aktuellt om den bidragsberättigade är det enda kvarvarande barnet i hushållet enligt 95 kap. 5 § SFB. När den bidragsberättigade har slutfört sina gymnasiestudier anses hen inte längre ingå i hushållet. Föräldern förlorar då rätten till bostadsbidrag och kan då få en så ansträngd ekonomi att hen riskerar att tvingas flytta.

5.3.3 Bidrag för en högre boendekostnad vid flytt under tjänstgöring

---

7 kap. 10 § andra stycket FFT

Om en bidragsberättigad flyttar under tjänstgöringstiden, lämnas bostadsbidrag för högre bostadskostnad än kostnaden för den tidigare bostaden endast om det finns särskilda skäl för det.

Om den bidragsberättigade flyttar under tjänstgöringstiden kan hen bara beviljas bostadsbidrag för en högre bostadskostnad än för den tidigare bostaden om det finns särskilda skäl. Det gäller både när hen inte tidigare har beviljats bostadsbidrag och när hen har beviljats bidrag grundat på en lägre bostadskostnad. Den bidragsberättigade har dock fortfarande rätt till bostadsbidrag grundat på den tidigare bostadskostnaden, så länge som de formella kraven för rätt till bostadsbidrag är uppfyllda även för den nya bostaden.

Ett särskilt skäl att bevilja bidrag för en högre kostnad kan vara att familjen utökats med flera barn och den tidigare bostaden därmed blivit för liten (RAR 2002:10 till 7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5.3.4 Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden skaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden

Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden skaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden kan vara

- mycket starka sociala skäl, exempelvis om den bidragsberättigade inte längre kan bo hemma, om bostaden är hens enda riktiga hem i Sverige eller om hen får barn eller separerar
- att den bidragsberättigade måste ha någonstans att bo efter utryckningen och en tid innan tjänstgöringstidens slut skaffar en bostad
- att den bidragsberättigade är officersaspirant som tjänstgör under lång tid och det är rimligt att hen skaffar en bostad under utbildningstiden.

Detta framgår av prop. 1977/78:127 s. 31 och prop. 1981/82:102 om säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling s. 158–159.

Att någon är officersaspirant är dock inte i sig ett särskilt skäl. Officersaspiranter kan inte generellt beviljas bidrag endast på grund av att de deltar i officersutbildning. Det krävs att det finns ytterligare omständigheter som talar för att bevilja bidraget. En bedömning av detta måste göras i varje enskilt fall.

Officersaspiranterna erbjuds ett kostnadsfritt boende av utbildningsmyndigheten. För att kunna bedöma om det är skäligt att en aspirant skaffar en egen bostad under utbildningstiden bör man ta hänsyn till vilket boende hen har erbjudits.

Rättsfall

Regeringsrätten (RegR) har i ett antal mål prövat frågan om särskilda skäl när en bostad anskaffats under kvalifikationstiden eller under tjänstgöringstiden.

Tidigare tidpunkt för inryckning än planerat

Före den 1 juli 1978 måste en bidragsberättigad som bodde ensam eller tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder ha bott på ett sådant sätt under minst sex månader före tjänstgöringens början för att ha rätt till bostadsbidrag. Undantag från den regeln kunde göras om det fanns särskilda skäl.

I två mål gjorde den bidragsberättigade gällande att han skulle beviljas bostadsbidrag för en bostad som anskaffats kortare tid än sex månader före tjänstgöringens början. Anledningen var att han hade räknat med en senare tidpunkt för inryckningen än den som kom att gälla. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1980 2:24 I och II)

Förhållanden i föräldrahemmet

I ett mål gällde frågan en bostad som den bidragsberättigade anskaffat under kvalifikations- och tjänstgöringstiden. Skälet till begäran om bostadsbidrag var förhållandena i föräldrahemmet. Den bidragsberättigade hävdade att det var nödvändigt att flytta hemifrån, bland annat på grund av trångboddhet och misshälligheter inom familjen. RegR fann att det fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1980 2:24 IV)

Sjukdom

I ett mål gällde frågan en bostad som den bidragsberättigade anskaffat under kvalifikationstiden. Den bidragsberättigade angav som särskilda skäl främst att hans allergiska besvär lindrades genom att han flyttade från föräldrahemmet och fick en egen bostad. Av handlingarna i målet framgick att han haft allergiska besvär sedan lång tid tillbaka. RegR framhöll att det inte i målet gjorts gällande att det just vid tidpunkten för flyttningen hade inträffat någon avgörande förändring i dennes sjukdomsbild. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1981 2:70)

Separation

I ett mål gällde frågan en regementsofficersaspirant som skaffat en egen bostad under tjänstgöringen. Aspiranten hade separerat från sin fästmö som han bott tillsammans med i en villa. Han flyttade först hem till sina föräldrar och därefter in i en egen bostad. RegR framhöll att aspiranten haft egen bostad i fem år före tjänstgöringens början, och att vistelsen i föräldrahemmet därför fick anses som tillfällig. Rätten fann att det fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1982 Ab 245 mål nr. 1431–1981)

Rättsfall*Bostadsbrist*

I ett mål gällde frågan en bidragsberättigad som skaffat bostad under tjänstgöringstiden. Genom en rad omständigheter kom han över en lägenhet med centralt läge i Malmö när han hade några månader kvar av sin tjänstgöring. Det konstaterades att om den bidragsberättigade hade avstått från lägenheten, skulle han inte ha saknat möjlighet att inom rimlig tid efter tjänstgöringstidens slut få en annan bostad i Malmö. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1989 not 434, mål nr. 3027–1987)

I ett annat mål som också gällde bostadsbrist hade en bidragsberättigad fått förstahandskontrakt på en lägenhet i Stockholms innerstad under tjänstgöringstiden. Denne hade tidigare bott hos sina föräldrar. Han uppgav att han för sina högskolestudier behövde ett lugn som han inte kunde få i ett hem med flera syskon.

RegR framhöll bland annat att utredningen inte visade att den bidragsberättigade utan bostadsbidrag varit tvungen att avstå från lägenheten av ekonomiska skäl eller att han saknat möjligheter att inom rimlig tid efter tjänstgöringens slut få en annan bostad i Storstockholmsområdet. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1984 2:17)

---

6 Bostadskostnaden

Av kapitlet framgår

- hur bostadskostnaden beräknas för olika typer av boenden
- i vilka fall bostadskostnaden ska minskas.

6.1 Regler om beräkning av bostadskostnaden

Bostadskostnaden beräknas enligt RFV:s föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad (2 § RFFS 1995:10). Försäkringskassan ger dessutom årligen ut föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad, se <http://lagrummet.forsakringskassan.se>.

Pensionsmyndigheten ger årligen ut föreskrifter om hur kostnader för bostadens uppvärmning, hushållsel och övrig drift ska uppskattas vid beräkning av bostadskostnad.

6.2 Bostadsytta

Lägenhet i flerfamiljshus

Som bostadsytta räknas den boyta som är angiven i hyreskontraktet eller avtalet om överlåtelse av bostadsrätt. Om uppgiften saknas i kontraktet eller avtalet måste den bidragsberättigade styrka den uppgivna bostadsytan på något annat sätt, exempelvis genom en ritning.

Småhus

För småhus är bostadsytan lika med den boyta som fastställts i det senaste fastighets-taxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska den bidragsberättigade styrka den uppgivna bostadsytan. För småhus som inrättats som bostad för två familjer ska det styrkas hur stor del av den totala boytan som hen disponerar för sitt eget behov.

Andra boendeformer

En bidragsberättigad som bor i någon annan boendeform ska styrka den uppgivna bostadsytan till exempel genom en ritning.

Detta framgår av 4 § RFFS 1998:9.

6.3 Andrahandsbostad

Om den bidragsberättigade hyr en bostad i andra hand ska hen kunna styrka hyresförhållandet genom ett skriftligt avtal och dessutom kunna visa att hyresvärden, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har godkänt andrahandsupplåtelsen (RAR 2002:10 till 37 § RFFS 1998:9).

Med hyresvärd menas den som äger fastigheten.

6.4 Hyrd bostad

Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärden och hyresgästen. Hyresavtalet ska upprättas skriftligen om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § 1 JB) men det kan också vara muntligt. Ett muntligt hyresavtal kan godtas vid en ansökan om eller ändring av bostadsbidrag.

Avtal om ändrade hyresnivåer tecknas i många fall för de boendes del av en hyresgästförening.

6.4.1 Vem kan hyra ut en bostad?

Uthyrare av bostad kan vara

- en hyresvärd med flera bostäder, till exempel ett kommunalt eller privat bostadsbolag
- en hyresvärd med ett begränsat antal bostäder, till exempel en ägare av en flerfamiljsfastighet
- en ägare av ett småhus med en eller två bostäder
- en ekonomisk förening som upplåter bostäder med kooperativ hyresrätt
- en innehavare av en hyresrätt eller en bostadsrätt som hyr ut hela eller delar av sin bostad i andra hand.

En bostad som den bidragsberättigade hyr av sina föräldrar ska gå att bo i oberoende av föräldrarnas bostad. Bostaden ska utan olägenhet även kunna hyras ut till någon annan.

6.4.2 Vilka kostnader får räknas med?

En hyresgäst kan ha olika kostnader utöver hyran för sin bostad. Vissa av dessa är bidragsgrundande medan andra inte är det. Nedan beskrivs vad som får räknas som bostadskostnad.

Hyra

Bostadskostnaden för en hyrd bostad är den avtalade månads- eller årshyran inklusive uppvärmningskostnader med vissa tillägg och avvikelser (8 § RFFS 1998:9).

Under hyresfria månader betalas inte bostadsbidrag ut. Bidrag kan nämligen bara beviljas för de månader som den försäkrade har en kostnad för sitt boende (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Avgifter och tillval

Olika sorters avgifter kan ingå i den avtalade hyran. Avgifterna får räknas med i bostadskostnaden om de gäller bostaden (10 § RFFS 1998:9). En hyresvärd kan till exempel vara skyldig att betala så kallad hyressättningsavgift till hyresgästföreningen. Det är en obligatorisk kostnad för hyresvärderna, varför den avgiften ingår i hyreskostnaden.

Det förekommer att hyresgäster mot tillägg till hyran kan välja en bättre utrustning än den som är standard i huset. Ett sådant tillval kan till exempel vara att få balkongen inglasad. En sådan standardförbättring följer bostaden. Kostnaden gäller bostaden och får räknas som bostadskostnad.

Avgifter för kabel-tv, anslutning till internet m.m. ingår ofta i hyreskostnaden. Om det är hyresvärderna som har tecknat avtal med tv- eller internetleverantören anses detta ingå i bostadskostnaden, oavsett om avgiften särredovisas på hyresspecifikationen eller ingår i hyresbeloppet (KRNS mål nr. 6747–07). Men om hyresgästen har eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån får denna kostnad inte ingå i bostadskostnaden.

Kostnad för uppvärmning och varmvatten

Om kostnaden för uppvärmning inte ingår i den avtalade hyran (kallhyra), ska den läggas till bostadskostnaden som ett schablonbelopp (11 § RFFS 1998:9). Om kostnaden för uppvärmning ingår i den avtalade hyran ska schablonbeloppet inte läggas till. Det förekommer också att en hyresgäst betalar för extra värme utöver vad som ingår i den avtalade hyran. En sådan extra kostnad kan inte räknas in i bostadskostnaden, eftersom hyresgästen själv valt att ha den.

Pensionsmyndigheten ger årligen ut föreskrifter om hur kostnader för bostadens uppvärmning, hushållsel och övrig drift ska uppskattas vid beräkning av bostadskostnad. Föreskrifterna ges ut varje år och gäller nästkommande år. Kostnaden fastställs till ett visst schablonbelopp per kvadratmeter bostadsyta och år. Vid uppskattning av kostnader för uppvärmning utgår Pensionsmyndigheten från fyra klimatzoner. I bilaga 1 förtecknas vilka län som ingår i de olika zonerna.

I schablonbeloppet för uppvärmning ingår även kostnaden för varmvatten. Om kostnaden för varmvatten ingår i den avtalade hyran ska den kostnaden därför dras av från schablonen för uppvärmning (11 § RFFS 1998:9). För beräkning av varmvattenkostnaden används den schablon som Pensionsmyndigheten fastställer.

Exempel

Isaac bor i en kommun där uppvärmningskostnaden för det aktuella året ska beräknas till 148 kronor per kvadratmeter bostadsyta och år. Bostadens yta är 73 kvadratmeter. Hyran är 48 000 kronor per år.

Kostnad för värme ingår inte i hyran men däremot ingår kostnad för uppvärmning av varmvatten.

Avdraget för varmvatten är fastställt till 59 kronor per kvadratmeter och år.

Bostadskostnaden per år beräknas på följande sätt:

Kostnad	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Hyra	48 000	48 000
Värmekostnad 73 kvm	10 804	$73 \times 148 = 10\,804$
Avdrag varmvatten för 73 kvm	4 307	$73 \times 59 = 4\,307$
Summa avdrag för värme och varmvatten	6 497	$10\,804 - 4\,307 = 6\,497$
Summa bostadskostnad per år	54 497	$48\,000 + 6\,497 = 54\,497$

Isaacs bostadskostnad per år beräknas alltså till 54 497 kronor.

Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning

Om kostnaden för vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran ska den läggas till hyran (12 § RFFS 1998:9). Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för bostadens uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad används för att beräkna kostnaden.

Avgift för garage eller parkeringsplats

Avgift för garage eller parkeringsplats som ingår i den avtalade hyran får inte räknas med i bostadskostnaden, eftersom det inte är en kostnad som gäller bostaden.

Kostnad för hushållsel

Om kostnaden för hushållsel ingår i den avtalade hyran ska denna dras av från bostadskostnaden. Den schablon som för varje år fastställs i Pensionsmyndighetens

föreskrifter om uppskattning av kostnader för bostadens uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden ska användas. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och månad och är maximerad till ett visst belopp (13 § RFFS 1998:9).

Exempel

Alva bor i en lägenhet på 130 kvadratmeter. Hyran är 5 000 kronor per månad. Kostnad för hushållsel ingår i hyran.

Schablonbeloppet för hushållsel har för det aktuella året fastställts till 6,34 kronor per kvadratmeter bostadsyta och månad, maxbelopp är 761 kronor per månad.

Alvas bostadskostnad beräknas på följande sätt:

Kostnad	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Hyra	5 000	5 000
Hushålls el 130 kvadratmeter	824	$130 \times 6,34 = 824$
Beräknad bostadskostnad per månad	4 239	$5 000 - 761 = 4 239$

Alvas bostadskostnad per månad blir alltså 4 239 kronor eftersom avdrag för hushållsel får göras med högst 761 kronor per månad.

6.4.3 Hyresrabatt

Det förekommer att en hyresvärd lämnar hyresrabatt under ett antal månader efter inflyttningen i en lägenhet. Hyresrabatten kan omfatta hela eller del av hyran. Om hyresrabatten omfattar hela hyran kan man inte få bostadsbidrag, eftersom man inte har någon kostnad för bostaden. Omfattar rabatten del av hyran har man rätt till bidrag för den del av hyran som ska betalas.

6.4.4 Tvist med hyresvärden om hyresbeloppets storlek

Det förekommer att vissa bostäder har brister som inte åtgärdas av hyresvärden. Om en överenskommelse inte kan nås mellan hyresgäst och hyresvärd, kan hyresgästen deponera en del av sin hyra hos länsstyrelsen (12 kap. 21 § JB). Eftersom hela hyran betalas ska den, även i dessa fall, ligga till grund för beräkningen av bostadsbidraget.

I vissa andra fall kan en hyresgäst få kompensation (hyresrabatt) från hyresvärden på grund av brister i bostaden genom att en klumpsumma betalas ut för retroaktiv tid. I det fallet kan Försäkringskassan inte kräva att bostadsbidraget återbetalas, eftersom den hyresgästen har betalat hyra enligt avtal under de aktuella månaderna. Den bidragsgrundande bostadskostnaden kan dock bli lägre om hyresvärden kompenserar hyresgästen genom att göra avdrag på hyran på kommande hyresavier.

Exempel

Alice bor med sina barn i en lägenhet med eftersatt underhåll. Hon tycker att hyran, 4 800 kronor per månad, är för hög i förhållande till bostadsstandarden och hon har klagat hos hyresvärden. Hon betalar dock hela hyran. Efter en tid medger hyresvärden att Alice har betalat för hög hyra. Värden sänker hyran retroaktivt genom att dra av 500 kronor på kommande hyresavier. När Alice söker bostadsbidrag tas hänsyn till den aktuella hyran som hon betalar, det vill säga 4 300 kronor per månad.

6.5 Kooperativ hyresrätt

För den som bor i en kooperativ hyresrätt beräknas bostadskostnaden på samma sätt som för en hyrd bostad. Om man har tagit ett lån till insatsen eller i samband med reparationer och renoveringar i fastigheten får man dessutom räkna med räntekostnaden på samma sätt som den som har en bostadsrätt eller ett småhus (8 § RFFS 1998:9). Se under avsnitt 6.6.2 hur räntekostnaden beräknas.

6.6 Bostadsrätt

Den som äger en bostadsrätt kan också ha rätt till bostadsbidrag. För en bostadsrätt gäller bostadsrättslagen (1991:614).

6.6.1 Årsavgift och räntekostnad

Bostadskostnaden för en bostadsrätt är årsavgiften som bostadsrättsföreningen fastställt inklusive kostnader för uppvärmning. Ibland ingår avsättning till inre fond i årsavgiften, vilket innebär att också den får räknas med i bostadskostnaden.

6.6.2 Beräkning av räntekostnad för bostadsrätt

Den som har en bostadsrätt får i bostadskostnaden också räkna med 70 procent av räntor på lån som hen tagit med bostadsrätten som säkerhet för att köpa eller förbättra bostaden (9 § RFFS 1998:9). Vilken säkerhet som lämnats för lånet framgår av lånehandlingen. Bostadsrättsföreningen kan också svara på om en bostadsrätt har lämnats som säkerhet för lån.

Exempel

Tariq har i samband med köp av en bostadsrättslägenhet lämnat lägenheten som säkerhet för ett banklån. Lånesumman är 200 000 kronor. Räntekostnaden är 10 000 kronor per år. Årsavgiften är 24 000 kronor.

Bostadskostnaden beräknas på följande sätt.

Kostnad	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Årsavgift	24 000	24 000
Räntekostnad 70 procent	7 000	$10\,000 \times 70\% = 7\,000$
Beräknad bostadskostnad per år	31 000	$24\,000 + 7\,000 = 31\,000$

Tariqs bostadskostnad beräknas till 2 583 kronor per månad. ($31\,000 \div 12 = 2\,583$)

Som ägare till bostadsrätten måste den bidragsberättigade uppfylla kravet att bostaden ska ha lämnats som säkerhet för lånet. Det finns däremot inget krav på att den bidragsberättigade själv ska ha tagit lånet. Om till exempel föräldrarna har lånat pengar för hens räkning måste det dock visas att hen har en kostnad för att bostadsbidrag ska kunna beviljas (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

6.6.3 Avgifter och kostnader för uppvärmning med mera

Samma regler för avgifter och kostnader för uppvärmning m.m. gäller för en bostadsrätt som för en hyrd bostad. Se under avsnitt 6.4.2.

6.7 Småhus för en eller två familjer

Som bostadskostnad för ett småhus inrättat som bostad för en familj räknas

- 70 procent av räntekostnaden
- 70 procent av tomträttsavgälden
- kommunal fastighetsavgift
- uppvärmningskostnader enligt klimatzonsindelning av landet och övriga driftskostnader.

Detta framgår av 14 § RFFS 1998:9.

6.7.1 Beräkning av räntekostnad för småhus för en eller två familjer

Den som äger en fastighet får i bostadskostnaden också räkna med 70 procent av räntor på lån som hen tagit med fastigheten som säkerhet för att köpa eller förbättra fastigheten (14 § RFFS 1998:9). Vilken säkerhet som lämnats för lånet framgår av lånehandlingen. Se även exemplet i avsnitt 6.6.2.

Om det är ett privat lån ska det finnas en inteckning i fastigheten som godkänts av Lantmäteriet. Lantmäteriet utfärdar ett pantbrev som ska bifogas till ansökan om bostadsbidrag.

Det finns inget krav på att den bidragsberättigade själv ska ha tagit lånet för att köpa bostaden. Hen måste dock styrka sina kostnader för lånet för att bidrag ska kunna beviljas (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Räntefria lån

Man kan ha ett räntefritt lån, till exempel ett så kallat JAK-lån. För dessa lån betalar man inte ränta utan i stället en avdragsgill avgift som är beroende av lånets storlek. Eftersom denna låneform är etablerad och ett alternativ till de traditionella låneformerna, är det naturligt att avgiften jämföras med ränta.

Bundet lån löses i förtid

Ett bundet lån för en bostad kan lösas i förtid. På så sätt kan man få en lägre bostadskostnad i framtiden. Varken avgiften eller ränteskillnadsersättningen som betalas i samband med omläggningen räknas som bostadskostnad.

Lån utan säkerhet i fastigheten

För lån som saknar säkerhet i fastigheten kan räntekostnader *inte* räknas med i bostadskostnaden (14 § första stycket RFFS 1998:9). Småhusägare kan i vissa fall äga själva huset, men inte marken som huset står på. Beteckningen fastighet gäller själva marken, och därför kan inte eventuella lån ha sin säkerhet i fastigheten.

6.7.2 Tomträttsavgäld

För ett hus som inte står på egen mark ska man betala en tomträttsavgäld (hyra för marken). Tomträtter är vanligast i storstadsområden. Avgiften för tomträtten är avdragsgill vid taxeringen på samma sätt som skuldräntor för lån i fastigheten. Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av tomträttsavgälden räknas med (14 § RFFS 1998:9).

6.7.3 Kommunal fastighetsavgift

Kommunal fastighetsavgift ingår i bostadskostnaden. Fastighetsavgiften betalas per kalenderår av den som ägde fastigheten den 1 januari det året. Det innebär att den som köper en fastighet under perioden 2 januari–31 december inte debiteras någon fastighetsavgift för det året.

För småhus var avgiften 6 000 kronor år 2008, men högst 0,75 procent av det totala taxeringsvärdet för småhuset med tillhörande tomtmark. Fastighetsavgiften indexeras därefter årligen med förändringen av inkomstbasbeloppet (Lagen [2007:1398] om kommunal fastighetsavgift).

Om fastighetsavgiften för en fastighet ändras, ska den nya avgiften användas för att beräkna bostadskostnaden först från och med året efter det år då den nya fastighetsavgiften trätt i kraft (14 § RFFS 1998:9).

Aktuella belopp för kommunal fastighetsavgift finns i vägledning (2004:10)
Bostadsbidrag för barnfamiljer och ungdomar.

Ingen eller reducerad fastighetsavgift

För nybyggda bostadshus betalar man ingen fastighetsavgift de första fem åren. Under de följande fem åren betalar man halv avgift.

Till grund för fastighetstaxeringen ligger ett så kallat värdeår. Det är normalt samma år som ett hus är färdigbyggt. Värdeåret framgår av fastighetstaxeringsbeslutet. Om värdeåret till exempel är 2011 gäller fastighetstaxeringen från och med den 1 januari 2012. Man betalar ingen fastighetsavgift för 2012–2016 (taxeringarna 2013–2017) och halv fastighetsavgift för 2018–2022.

Skattereduktion

Personer som fyllt 65 år vid ingången av taxeringsåret och de som får sjuk- eller aktivitetsersättning har rätt till en skattereduktion enligt lagen (2008:826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift. Försäkringskassan ska dock inte ta hänsyn till denna skattereduktion vid beräkningen av bostadskostnaden (14 § sjätte stycket RFFS 1998:9).

6.7.4 Kostnad för uppvärmning och övriga driftskostnader

Kostnader för uppvärmning får räknas som bostadskostnad (14 § RFFS 1998:9). För beräkningen av uppvärmningskostnader för ett småhus används samma schabloner som för hyrd bostad och bostadsrätt. Se avsnitt 6.4.

Även för att beräkna övriga kostnader används de schabloner som Pensionsmyndigheten har fastställt. De fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och

år och är desamma för hela landet. Schablonbeloppet är avsett att täcka kostnader för bland annat vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring. Beräkningen görs utifrån den bostadsyta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet (4 § RFFS 1998:9).

Här följer ett exempel på hur bostadskostnaden beräknas för ett småhus.

Exempel

Alexander bor i ett småhus med en bostadsyta på 117 kvadratmeter. Fastigheten ligger i en kommun där uppvärmningskostnaden för det aktuella året beräknas till 154 kronor per kvadratmeter. De övriga driftskostnaderna beräknas till 196 kronor per kvadratmeter. Fastighetens taxeringsvärde är 525 000 kronor. Hela taxeringsvärdet räknas med som underlag för fastighetsavgiften. Skulderna i fastigheten är vid ansökningstillfället 628 000 kronor och räntan är 6 procent.

Bostadskostnaden beräknas på följande sätt:

Kostnad	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Skulder i fastigheten	628 000	628 000
Räntekostnad 6 procent	37 680	$628\,000 \times 6\% = 37\,680$
70 procent av räntekostnaden	26 376	$37\,680 \times 70\% = 26\,376$
Fastighetsavgift 0,75 procent	3 938	$525\,000 \times 0,75\% = 3\,938$
Uppvärmningskostnad	18 018	$117 \times 154 = 18\,018$
Övrig driftskostnad	22 932	$117 \times 196 = 22\,932$
Beräknad bostadskostnad per år	71 264	$26\,376 + 3\,938 + 18\,018 + 22\,932 = 71\,264$

Alexanders bostadskostnad beräknas till 5 939 kronor per månad. ($71\,264 \div 12 = 5\,939$)

6.7.5 Särskilt om småhus för två familjer

Bostadskostnaden för ett småhus som är inrättat som bostad för två familjer beräknas först för hela fastigheten på samma sätt som för ett småhus med bara en bostad. Kostnaden bestäms sedan utifrån den egna lägenhetens bostadsyta i förhållande till hela bostadsbyggnadens bostadsyta (15 § RFFS 1998:9).

Den bidragsberättigade ska själv styrka hur stor del av den totala boytan som hen disponerar (4 § RFFS 1998:9).

Exempel

Filip bor i en tvåfamiljsfastighet som består av en total bostadsyta på 140 kvadratmeter. Filips lägenhet har en bostadsyta på 80 kvadratmeter och den uthyrda lägenheten 60 kvadratmeter. Den totala bidragsgrundande bostadskostnaden för huset har beräknats till 65 000 kronor per år. Filips bostadskostnad per år beräknas till:

$$\frac{80 \text{ kvm}}{140 \text{ kvm}} \times 65\,000 = 37\,143 \text{ kronor}$$

6.8 Småhus på en lantbruksenhet som är inrättat som bostad för en eller två familjer

Bostadskostnaden för ett småhus på en lantbruksenhet beräknas på samma sätt som för ett småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (17 § RFFS 1998:9).

Endast de kostnader som hör till bostadsfastigheten får räknas med (16 § RFFS 1998:9).

6.8.1 Bostadsfastighet

Bostadsfastigheten är bostadsbyggnaden inklusive tomtmarken. Som bostadskostnad räknas den fastighetsavgift som beräknas på bostadsfastighetens taxeringsvärde. Räntekostnaden för lån beräknas enbart på det eller de lån som hör till bostadsfastigheten (16 § RFFS 1998:9).

Om lånet på bostadsfastigheten inte kan skiljas från övriga lån på lantbruksenheten sätter man bostadsfastighetens taxeringsvärde i relation till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde. Den framräknade andelen av den totala lånesumman anses utgöra lånet på bostadsfastigheten.

Om taxeringsvärdet ändras, ska det nya taxeringsvärdet användas först från och med följande år (16 § tredje och fjärde stycket RFFS 1998:9).

6.8.2 Arrende på lantbruk

Om någon arrenderar ett småhus på en lantbruksenhet ska arrendeavgiften för bostaden och tillhörande tomtmark, uppvärmningskostnader och andra driftskostnader tillsammans räknas med i bostadskostnaden. Om det inte finns någon särskild arrendeavgift för själva bostaden och tillhörande tomtmark sätter man taxeringsvärdet för bostadsfastigheten i relation till taxeringsvärdet för hela lantbruksfastigheten eller den del som arrenderas. Den framräknade andelen av den totala arrendeavgiften anses utgöra arrendeavgiften för bostaden (18 § RFFS 1998:9).

Exempel

Aino arrenderar ett lantbruk för 100 000 kronor per år. Bostadsfastigheten är taxerad till 300 000 kronor, lantbruksfastigheten till 500 000 kronor och skogsbruksfastigheten till 400 000 kronor. Skogsbruksfastigheten brukas av ägaren. Av arrendekontraktet framgår inte hur stor del av arrendet som avser bostaden. Ainos bostadskostnad per år beräknas till:

$$\frac{100\,000 \times 300\,000}{300\,000 + 500\,000} = 37\,500 \text{ kronor.}$$

Kostnad för uppvärmning och övrig drift

Om kostnader för arrendebostadens uppvärmning och övrig drift inte ingår i arrendavgiften ska de läggas till arrendavgiften. Beräkningen av bostadskostnaderna görs enligt Pensionsmyndighetens föreskrifter på samma sätt som för ett småhus (18 § första och tredje stycket RFFS 1998:9).

6.9 Bostad i ett andelshus och i en egen flerfamiljsfastighet

För den som bor i ett andelshus eller en egen flerfamiljsfastighet ska bostadskostnaden bestämmas till det belopp som utgör genomsnittskostnaden för det antal vuxna och barn som bor i bostaden (19 § RFFS 1998:9).

Försäkringskassan ger varje år ut föreskrifter om genomsnittskostnad och högsta godtagbara bostadskostnad. Beloppen varierar beroende på i vilken kommun bostaden finns.

6.10 Fri bostad samt övriga boendeformer

För att kunna beräkna bostadskostnaden för den som har fri bostad använder man Skatteverkets föreskrifter för värdering av fri bostad vid beräkning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter. Föreskrifterna ges ut varje år. Bostadskostnaden bestäms till det belopp som utgör bostadsförmånsvärdet för den bostad som ansökan gäller (20 § RFFS 1998:9).

Detsamma gäller för den som bor i övriga boendeformer (21 § RFFS 1998:9). Övriga boendeformer är till exempel husvagn eller husbåt.

Skatteverkets föreskrifter finns på www.skatteverket.se.

6.11 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall

När bostadskostnaden har räknats fram ska den minskas om den bidragsberättigade

- hyr ut ett eller flera rum i bostaden till någon annan än en nära anhörig (gäller dock till exempel inte vid boende med någon annan än make eller förälder)
- hyr ett eller flera rum i någon annans bostad och den avtalade hyran uppenbart är för hög.

Detta framgår av 24 och 34 §§ RFFS 1998:9.

6.11.1 Hyr ut rum till en inneboende

Om en bidragsberättigad hyr ut ett eller flera rum till någon annan än en nära anhörig ska den beräknade bostadskostnaden minskas. Minskningen ska göras med den del av bostadskostnaden som motsvarar antalet uthyrda rum i förhållande till hela antalet rum i bostaden. Varje rum räknas då som två enheter och köket som en enhet (24 § RFFS 1998:9). Bestämmelsen gäller endast om inte 8 § RFFS 1995:10 ska tillämpas.

6.11.2 Hyr rum som inneboende i någon annans bostad

Om en bidragsberättigad är inneboende och hyr ett eller flera rum i någon annans bostad och den avtalade hyran är uppenbart för hög jämfört med upplåtarens kostnader för bostaden ska den beräknade bostadskostnaden minskas till ett skäligt belopp (34 § RFFS 1998:9). Se även avsnitt 7.1.

7 Beräkning av bostadsbidrag och tillägg

I kapitlet redogörs för

- hur bostadsbidraget beräknas för olika boendeformer
- hur bostadsbidraget ska samordnas med andra former av bostadsbidrag
- när tillägg till bostadsbidraget beviljas.

7.1 Vad är skälig bostadskostnad?

Vad som är en skälig bostadskostnad bestäms av den högsta godtagbara bostadskostnad som årligen fastställs av Försäkringskassan i en föreskrift. (1 § RFFS 1995:10)

Den högsta godtagbara bostadskostnaden beror dels på hushållets storlek, dels på vilken boenderegion hushållet ligger i. Det finns fem boenderegioner:

Storstockholm
Storgöteborg
Stormalmö
kommuner med fler än 75 000 invånare
övriga kommuner.

Bostadsbidraget kan högst motsvara den högsta godtagbara boendekostnaden för boendekommunen (3 § RFFS 1995:10).

7.2 Särskilda skäl för högre bostadskostnad än högsta godtagbara kostnaden

Om det finns särskilda skäl, kan en högre bostadskostnad än den som angetts som högsta godtagbara kostnad anses som skälig (3 § RFFS 1995:10). Särskilda skäl kan vara att den bidragsberättigade haft svårt att få tag i en bostad till skälig kostnad på orten. Det kan också vara funktionsnedsättningar av olika slag hos den bidragsberättigade eller hans familjemedlemmar som gör att det behövs en dyrare bostad (prop. 1977/78:127 s 32). Se domarna om bostadsbrist i avsnitt 5.3.3.

7.3 Boende tillsammans med föräldrar

För att bestämma vad som är högsta godtagbara kostnad för en bostad där den bidragsberättigade bor tillsammans med sina föräldrar används normernas värden för bostadskostnad på följande sätt (4 § RFFS 1995:10):

1–2 vuxna + 1 barn	Boende med en eller två föräldrar
1–2 vuxna + 2 barn	Boende med en eller två föräldrar och ett barn till föräldrarna
1–2 vuxna + 3 barn	Boende med en eller två föräldrar och två barn till föräldrarna

Av den bostadskostnad som bestämts som skälig ska därefter föräldrarnas andel beräknas. Den utgör 22 procent av deras bruttoinkomst per månad. Samma procentsats gäller om den bidragsberättigade bor tillsammans med bara en förälder (5 § RFFS 1995:10).

Den bidragsberättigades andel av den bestämda bostadskostnaden är det som återstår när föräldrarnas andel räknats av (6 § RFFS 1995:10).

Exempel

Juha bor tillsammans med sina föräldrar i en villa. De har inga andra barn som bor hemma. Föräldrarnas sammanlagda bruttoinkomst är 38 000 kronor per månad. Bostadskostnaden är 10 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden för bostaden är 9 075 kronor per månad för det aktuella året.

Bostadsbidraget beräknas på följande sätt:

Kostnader	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Högsta godtagbara bostadskostnad	9 075	9 075
Föräldrars andel av bostadskostnad 22 procent	8 360	$38\,000 \times 22\% = 8\,360$
Juhas del av bostadskostnaden	715	$9\,075 - 8\,360 = 715$

Juhas bostadsbidrag beräknas till 715 kronor i månaden. Bidraget ska sedan minska med Juhas eventuella inkomst.

7.3.1 Andra barn som bor hemma och har en viss inkomst

Om föräldrarna har andra barn som bor hemma och har inkomst av annat arbete än bara feriearbete under studier, eller någon annan inkomst över 500 kronor per månad, så ska beräkningen göras på ett annat sätt. Se vidare kapitel 8. Då bestäms den bidragsberättigades andel genom att återstoden av bostadskostnaden delas lika mellan den bidragsberättigade och de barn som har en sådan inkomst (6 § RFFS 1995:10).

Exempel

Maja bor tillsammans med sina föräldrar och två bröder i en lägenhet. Föräldrarnas sammanlagda bruttoinkomst är 20 000 kronor per månad. En av bröderna arbetar och har en inkomst på 10 000 kronor per månad. Bostadskostnaden är 7 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara bostadskostnaden för det aktuella året är 12 500 kronor per månad.

Bostadsbidraget beräknas på följande sätt:

Kostnader	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Bostadskostnad för lägenheten	7 000	7 000
Föräldrars andel av bostadskostnaden	4 400	$20\,000 \times 22\% = 4\,400$
Majas och broderns andel av bostadskostnaden	2 600	$7\,000 - 4\,400 = 2\,600$

Majas andel av bostadskostnaden	1 300	$2\ 600 \div 2 = 1\ 300$

Majas bostadsbidrag beräknas till 1 300 kronor i månaden. Bidraget ska sedan minskas med Majas eventuella inkomst.

7.3.2 Skälig andel i föräldrarnas bostadskostnad

Den bidragsberättigades beräknade andel i föräldrarnas bostadskostnad anses som skälig om den inte är högre än skillnaden mellan genomsnittskostnaden för en bostad för 1–2 vuxna med två barn och en bostad för 1–2 vuxna med ett barn.

Om den beräknade andelen är högre än skillnadsbeloppet anses skillnadsbeloppet som en skälig andel i bostadskostnaden (7 § RFFS 1995:10). Skillnadsbeloppet är alltså taket för bostadsbidraget.

7.3.3 Särskilda skäl till en högre andel i föräldrarnas bostadskostnad

Om det finns särskilda skäl får den bidragsberättigades andel bestämmas till ett högre belopp än skillnadsbeloppet (7 § RFFS 1995:10). Särskilda skäl kan vara att hen har en starkare anknytning till föräldrahemmet än normalt och det kan förväntas bli hens permanenta hem för överskådlig framtid. Den bidragsberättigades andel i en skälig bostadskostnad bör i dessa fall beräknas enligt 8 § första stycket RFFS 1995:10 (RAR 2002:10 till 7 § andra stycket RFFS 1995:10). Detta innebär att bostadskostnaden delas lika mellan det antal personer som bor i bostaden.

Exempel

Agron bor tillsammans med sina föräldrar i ett småhus. Han bedriver näringsverksamhet i källarvåningen. Agron har köpt fastigheten tillsammans med sina föräldrar, och de har också tagit lån som de har ett gemensamt betalningsansvar för. De delar på bostadskostnaden som är beräknad till 6 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden uppgår för det aktuella året till 7 500 kronor per månad.

Försäkringskassan fastställer Agrons andel i bostadskostnaden till 2 000 kronor per månad.

7.4 Boende tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder

För att bestämma vad som är högsta godtagbara kostnad för en bostad där den bidragsberättigade bor tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder, används normernas värden för bostadskostnad på följande sätt:

1–2 vuxna + 1 barn	Boende med två andra personer än make, barn eller förälder
1–2 vuxna + 2 barn	Boende med tre andra personer än make, barn eller förälder
1–2 vuxna + 3 barn	Boende med fyra andra personer än make, barn eller förälder

(4 § RFFS 1995:10).

Efter att den skäligen bostadskostnaden beräknats, ska den bidragsberättigades andel i kostnaden beräknas genom att den skäligen bostadskostnaden delas lika mellan det antal personer som bor i bostaden (8 § RFFS 1995:10).

Exempel

Anton bor tillsammans med en kamrat i en lägenhet. Hyran för lägenheten är 6 900 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden är 6 050 kronor för det aktuella året. Bostadsbidraget blir hälften av 6 050 kronor, det vill säga 3 025 kronor före eventuellt inkomstavdrag.

7.4.1 Särskilda skäl

Den bidragsberättigades andel av bostadskostnaden får bestämmas till ett högre belopp än det belopp som angetts ovan om det finns särskilda skäl för det (8 § RFFS 1995:10). Vad som kan vara särskilda skäl får bedömas från fall till fall.

7.5 Samordning med annat bostadsbidrag

Bostadstillägg till någon i hushållet Om bostadstillägg enligt 101 kap. SFB betalas ut påverkar inte detta beräkningen av familjebidrag. Det är i stället bostadstillägget som räknas om sedan familjebidraget i form av bostadsbidrag har bestämts (21 och 26 §§ Pensionsmyndighetens föreskrifter [PFS 2010:6] om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd).

Bostadsbidrag enligt SFB Om bostadsbidrag enligt SFB betalas ut till en bidragsberättigad, hens make eller föräldrar som hen bor hos, ska den bostadskostnad som bedömts skälig i familjebidragsärendet minskas med det preliminära bostadsbidraget som betalas ut enligt SFB (29 § RFFS 1998:9).

I dessa situationer är det viktigt att informera den bidragsberättigade om att bostadsbidrag enligt SFB endast är preliminärt och bestäms slutgiltigt först när taxeringen är klar.

Exempel

Viktor bor tillsammans med sina föräldrar i en lägenhet. Bostadskostnaden är 4 000 kronor. Den högsta godtagbara kostnaden för det aktuella året är 8 000 kronor. Föräldrarna får preliminärt bostadsbidrag med 500 kronor. 3 500 kronor anses därför som en skälig bostadskostnad. Därefter fastställs föräldrarnas och Viktors andel av bostadskostnaden.

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med en annan person än sin make, ett barn eller en förälder, bestäms först den bidragsberättigades andel av bostadskostnaden. Om hen får preliminärt bostadsbidrag minskas hens andel av kostnaden med beloppet för detta bidrag. Om däremot den andra personen får bostadsbidrag påverkas inte bostadsbidraget (29 § RFFS 1998:9).

Exempel

Rebekah bor tillsammans med en kamrat och sin syster i en lägenhet där hyran är 7 825 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden för bostaden är 7 500 kronor för det aktuella året. Rebekahs kamrat får preliminärt bostadsbidrag med 500 kronor. Rebekahs kostnad för bostaden påverkas inte av bostadsbidraget. Hon betalar en tredjedel av hyran, 2 608 kronor. Bostadsbidraget blir 2 500 kronor, det vill säga en tredjedel av den högsta godtagbara bostadskostnaden 7 500 kronor.

Eventuella inkomster minskar sedan bostadsbidraget, se kapitel 8.

7.6 Tillägg till bostadsbidrag

---

7 kap. 18 § FFT

Under den tid som den bidragsberättigade får bostadsbidrag lämnas ett tillägg med 380 kronor per månad. Tillägget lämnas dock inte till en bidragsberättigad som bor hos sina föräldrar.

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med annan person än make, barn eller föräldrar, lämnas ett halvt tillägg.

Den bidragsberättigade kan också ha rätt till ett tillägg till bostadsbidraget. Syftet med tillägget är att täcka de kringkostnader som följer med boendet, till exempel kostnad för hushållsel, telefonabonnemang och hemförsäkring (prop. 1982/83:115 om förbättrade förmåner åt värnpliktiga m.fl. s. 23 och 41). Därför betalas tillägget inte ut till en bidragsberättigad som bor med sina föräldrar.

Tillägget betalas ut för samma tid som bostadsbidraget. Det är 380 kronor eller 190 kronor per månad. Det förstnämnda beloppet betalas till en bidragsberättigad som bor ensam eller med sin make eller ett barn medan det sistnämnda beloppet betalas till de övriga.

Tillägget betalas bara ut till en bidragsberättigad som får bostadsbidrag utbetalt. Det innebär att tillägget inte kan betalas ut om villkoren för bostadsbidrag är uppfyllda men den bidragsberättigade inte får något bidrag på grund av de olika reglerna om inkomster och avräkning som minskar bidraget.

När bostadsbidrag ska lämnas för del av månad ska även tillägget lämnas med ett belopp per dag som motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet enligt 11 kap. 8 § FFT.

8 Beräkning och minskning av familjepening och bostadsbidrag

I kapitlet redogörs för hur inkomster enligt vissa kriterier minskar familjepeningen och bostadsbidraget.

8.1 Inledning

Den bidragsberättigades rätt till familjepening och bostadsbidrag ska behovsprövas med hänsyn till de inkomster som hen och den eventuella familjen har (prop. 1977/78:127 s.19).

---

7 kap. 13–16 §§ FFT

13 § Vid bestämmande av familjepenning enligt 8 § 1 och 3–5 samt bostadsbidrag enligt 9 § 1 skall man från summan per månad av högsta beloppen för familjepenning enligt 11 § och bostadsbidrag enligt 12 § räkna av den beräknade inkomsten före skatt per månad som belöper på tjänstgöringstiden enligt följande:

1. Makes inkomst av arbete samt sociala förmåner skall, med beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa, räknas av med hälften av den del som överstiger 1 000 kronor eller, om inkomsten är högre än 4 000 kronor, med tre åttondelar av inkomsten. Om maken har någon annan inkomst, avräknas den del av denna inkomst som överstiger 500 kronor.
2. Barns inkomst i form av underhållsbidrag samt sociala förmåner skall, med beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa, räknas av i sin helhet. Om barnet har någon annan inkomst, räknas den del av denna inkomst av som överstiger 500 kronor. Barnets inkomst räknas dock av med högst ett belopp som motsvarar familjepeningen för barnet.
3. Den bidragsberättigades inkomst av arbete som han eller hon utför under fritid eller övningsuppehåll samt sjukpenning som träder i stället för sådan inkomst räknas av med hälften av den del som överstiger 2 000 kronor eller, om inkomsten är högre än 8 000 kronor, med tre åttondelar av inkomsten. Om den bidragsberättigade har någon annan inkomst avräknas den del av denna inkomst som överstiger 500 kronor.

Avräkning enligt 1 och 2 får inte göras med större belopp än att återstoden uppgår till minst hälften av bostadskostnaden enligt 12 §. Om den bidragsberättigade har rätt till såväl familjepenning som bostadsbidrag, skall vid bestämmande av bidragens storlek efter inkomstavräkning först familjepeningen och därefter bostadsbidraget minskas.

14 § Vid bestämmande av familjepenning enligt 8 § 2, 6 och 7 samt bostadsbidrag enligt 9 § 2 och 3 skall man räkna av den bidragsberättigades inkomster på det sätt som anges i 13 § första stycket 3 från summan av högsta beloppen för familjepenning enligt 11 § och bostadsbidrag enligt 12 §.

Om den bidragsberättigade har rätt till såväl familjepenning som bostadsbidrag, lämnas varje bidrag med ett belopp som motsvarar bidragets andel av summan av familjepenning och bostadsbidrag före avräkning av den bidragsberättigades inkomst.

15 § Om förhållandena är sådana att avräkning skall göras enligt såväl 13 som 14 §§, avräknas från summan av familjepenning enligt 8 § 1 och 3--5 och bostadsbidrag enligt 9 § 1 först makes och barns inkomst på det sätt som anges i 13 § första stycket 1 och 2.

Från summan av detta familjebidrag efter avräkningen enligt första stycket och familjebidraget enligt 14 § avräknas därefter den bidragsberättigades inkomst på det sätt som anges i 13 § första stycket 3.

Varje bidrag lämnas med ett belopp som sägs i 14 § andra stycket.

16 § Inkomst som skall avräknas från familjepenning och bostadsbidrag avrundas nedåt till helt krontal.

Vid beräkningen av inkomsten för minskning av bidragen är det inkomsten före skatt (bruttoinkomsten) per månad under tjänstgöringstiden som ska gälla.

Den beräknade inkomsten rundas av nedåt till helt kronor.

Vilka inkomster som ska räknas med och hur minskningen ska göras beror på om den bidragsberättigade bor

- ensam
- tillsammans med sin make eller barn
- tillsammans med sina föräldrar
- tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder.

Det har också betydelse för hur minskningen ska göras om rätten till familjepening eller bostadsbidrag

- endast gäller den bidragsberättigade själv och en hemmavarande make eller barn
- gäller ett barn eller frånskild make som den bidragsberättigade är underhållsskyldig för eller en annan person som vårdar hens barn.

Om föräldrarna, maken eller den bidragsberättigade själv har oregelbundna inkomster under tjänstgöringstiden, är det lämpligt att göra en genomsnittsberäkning av inkomsten. Det kan även vara aktuellt om inkomsten varierar från månad till månad.

När storleken på familjepeningen och bostadsbidraget ska bestämmas efter att bidragen har minskats med inkomster enligt vissa kriterier, ska varje bidrag betalas ut med ett belopp som motsvarar bidragets andel av familjepeningen och bostadsbidraget innan den bidragsberättigades inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Om den bidragsberättigade har rätt till både familjepening och bostadsbidrag ska båda ersättningarna minskas vid avräkning av den bidragsberättigades inkomst i förhållande till andelen av bidragen.

8.2 Beräkning av föräldrars inkomst

Föräldrarnas andel av bostadskostnaden ska schablonberäknas till 22 procent av deras bruttoinkomst. Underhållsbidrag, underhållsstöd eller barnpension som betalas för ett barn som bor hemma hos den bidragsberättigades föräldrar ska räknas in i bruttoinkomsten. Om en förälder själv betalar underhållsbidrag för barn enligt en dom eller ett avtal ska bruttoinkomsten minskas med motsvarande belopp. Detsamma gäller betalningsbeloppet enligt 19 kap. SFB (5 § RFFS 1995:10).

Betalningsbeloppet är det en bidragsskyldig förälder betalar till Försäkringskassan efter beslut om betalningsskyldighet för underhållsstöd.

8.3 Beräkning av makes inkomst

Makens inkomst av arbete samt socialförsäkringsförmåner, exempelvis föräldrapening och pension per månad, ska räknas in med hälften av den del som överstiger ett fribelopp på 1 000 kronor.

Om makens inkomst är högre än 4 000 kronor per månad ska tre åttondelar av inkomsten räknas med i minskningen av bidragen.

Om maken har någon annan inkomst, exempelvis inkomst av kapital eller studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen, ska den del som överstiger 500 kronor räknas med. Beräkningen ska göras per månad.

Inkomster för barn i form av underhållsbidrag eller sociala förmåner till exempel underhållsstöd, ska räknas med i sin helhet (7 kap. 13 § 1–2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Makens inkomst måste räknas med i beräkningen av familjebidrag, även om den bidragsberättigade inte har tagit med maken i ansökan.

Om uppgiften inte har kommit direkt från den bidragsberättigade, behöver det bedömas om den omfattas av sekretess när det blir aktuellt med kommunikering.

Läs mer

Du kan läsa mer om partsinsyn i vägledning (2001:3) *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter*.

8.4 Beräkning av barns inkomst

Om barnet har någon inkomst, ska den del av inkomsten som överstiger fribeloppet på 500 kronor räknas med i minskningen av bidragen. Beräkningen ska göras per månad (7 kap. 13 § 2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

8.5 Beräkning av den bidragsberättigades inkomst

Om den bidragsberättigade arbetar på fritiden eller under övningsuppehåll, ska inkomsten per månad räknas in med hälften av den del som överstiger ett fribelopp på 2 000 kronor. Samma sak gäller om hen har sjukpenning i stället för sådan inkomst. Aspiranter som genomför officersutbildning kan fortfarande få delar av eventuell tidigare lön från försvaret. Den ska i så fall räknas med.

Om inkomsten är högre än 8 000 kronor ska tre åttondelar av inkomsten räknas med. Om hen har någon annan inkomst än av arbete ska den del av denna inkomst som överstiger ett fribelopp på 500 kronor räknas med (7 kap. 13 § 3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

8.6 Inkomster som inte ska räknas med

Barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning, studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen och ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen ska inte räknas med i minskningen av familjepenningen och bostadsbidraget. Studielån enligt 3 kap. studiestödslagen ska inte heller räknas med. Detta eftersom det handlar om en inkomst som är förenad med villkor om återbetalningsskyldighet och inte är skattepliktig (RÅ 2010 not. 8 och RÅ 2010 ref. 7). Sådana inkomster får inte avräknas från familjebidraget oavsett om de är beviljade till den bidragsberättigade, hens barn, make eller föräldrar. Ersättningar med som betalas ut med anledning av tjänstgöringen ska inte heller räknas med (9 § RFFS 1995:10).

8.7 Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn

För att beräkna minskningen när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn, ska först makens och barnets inkomst räknas med. Därefter ska den bidragsberättigades inkomst räknas med (7 kap. 15 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Vid minskningen av familjepenningen och bostadsbidraget gäller två spärregler:

- barnets inkomst får räknas in med högst det belopp som motsvarar familjepenningen för barnet (7 kap. 13 § p. 2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)
- makens eller barnets inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än vad som motsvarar hälften av bostadskostnaden.

Genom den andra spärregeln blir alltid minst hälften av bostadskostnaden kvar efter beräkningen.

Beloppen som ska räknas med minskar i första hand familjepenningen och i andra hand bostadsbidraget (7 kap. 13 § andra stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Exempel

Elias bor tillsammans med sin fru i en lägenhet. Deras bostadskostnad är 4 000 kronor. Makan har en inkomst på 8 000 kronor per månad. Elias saknar inkomst.

Minskning av bostadsbidraget beräknas på följande sätt:

Inkomst som ska räknas med	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Makans inkomst	8 000	8 000
Del av makans arbetsinkomst som räknas med (tre åttondelar)	3 000	$(8\,000 \div 8) \times 3 = 3\,000$

Makans inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än att minst hälften av bostadskostnaden blir kvar, det vill säga 2 000 kronor i detta fall.

Minskning av bostadsbidrag	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Maximalt bostadsbidrag	4 000	4 000
Del av makans arbetsinkomst som räknas med (maxbelopp)	2 000	2 000
Bostadsbidrag efter minskning	2 000	$4\,000 - 2\,000 = 2\,000$

Elias familjebidrag betalas därför ut med bostadsbidrag på 2 000 kronor per månad. I detta fall betalas även ett tillägg till bostadsbidraget på 380 kronor ut, se avsnitt 7.6.

Exempel

Oskar bor tillsammans med sin man. Förutsättningarna när det gäller bostadsbidragets storlek samt makens inkomst är desamma som i det tidigare exemplet. Oskar har dock en arbetsinkomst på 3 000 kronor.

Makens inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än att det som blir kvar av familjebidraget är minst hälften av bostadskostnaden, det vill säga i detta fall 2 000 kronor.

Den ytterligare minskningen utifrån Oskars inkomst beräknas på följande sätt:

Uppgift	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Oskars arbetsinkomst	3 000	3 000
Fribelopp, eftersom inkomsten inte är högre än 8 000 kronor	2 000	2 000
Återstår av Oskars inkomst	1 000	$3\,000 - 2\,000 = 1\,000$
Hälften av det som återstår av Oskars inkomst	500	$1\,000 \div 2 = 500$

Oskars familjebidrag per månad betalas därför ut med bostadsbidrag på 1 500 kronor ($2\,000 - 500 = 1\,500$). I detta fall betalas även ett tillägg till bostadsbidraget på 380 kronor ut, se avsnitt 7.6.

Oskar har även rätt till familjebidrag för del av månad bakåt i tiden. I detta fall 15 dagar under månaden innan ansökan kom in. Både bostadsbidraget och tillägget delas upp i trettiondelar och summeras till ett belopp för 15 dagar.

Uppgift	Belopp (kronor avrundat)	Beräkning (kronor)
Bostadsbidrag för del av månad	750	$(1\,500 \div 30) \times 15 = 750$
Tillägg till bostadsbidrag per dag	190	$(380 \div 30) \times 15 = 190$

Oskars familjebidrag för del av månad betalas ut med 940 kronor.

8.8 Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepening för ett barn som hen är underhållsskyldig för

Om den bidragsberättigade bor ensam, tillsammans med föräldrar eller tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder och har rätt till familjepening för ett barn som hen är underhållsskyldig för eller en annan person som vårdar hans eller hennes barn, ska all inkomst räknas med i minskningen av familjepeningen eller

bostadsbidraget. Några spärregler gäller inte (7 kap. 14 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

8.9 Minskning av familjepening och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepening för make, barn och barn som hen är underhållsskyldig för

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med både make och barn, eller endast make eller endast barn, och också har rätt till familjepening för ett barn som hen är underhållsskyldig för, ska inkomsterna räknas med i minskningen av bidragen.

Först ska makens och barnets inkomst räknas in i minskningen av den egna familjens familjepening och bostadsbidrag. Samma spärregler som i avsnitt 8.7 gäller.

Det belopp som återstår av den egna familjens familjepening och bostadsbidrag ska läggas samman med den familjepening den bidragsberättigade får för det barn som hen är underhållsskyldig för.

Därefter räknas den bidragsberättigades inkomst med i minskningen av denna summa.

När storleken på familjepeningen respektive bostadsbidraget ska bestämmas, ska varje bidrag betalas med ett belopp som motsvarar bidragets andel av familjepeningen och bostadsbidraget innan den bidragsberättigades inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Den egna familjens familjepening och bostadsbidrag ska räknas som en sammanlagd andel.

För att sedan bestämma storleken på familjepeningen och bostadsbidraget till den egna familjen ska först familjepeningen och därefter bostadsbidraget minskas (7 kap. 15 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Exempel

Elin bor tillsammans med sin make och ett barn från ett tidigare äktenskap. Familjepeningen för maken är 4 350 kronor och för barnet 2 175 kronor. Bostadskostnaden är 2 600 kronor. Maken har ingen inkomst. Elin får underhållsstöd för barnet med 1 673 kronor och dessutom barnbidrag med 1 050 kronor. Barnet har en inkomst på 1 500 kronor. Elin har arbetsinkomster på 1 900 kronor.

Familjebidraget ska beräknas på följande sätt:

Inkomster som ska räknas med	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Underhållsstöd	1 673	1 673
Barnets inkomst	1 500	1 500
Fribelopp	500	500
Barnets inkomst som ska räknas med	1 000	$1\,500 - 500 = 1\,000$
Sammanlagt belopp för barnets inkomst	2 673	$1\,673 + 1\,000 = 2\,673$

Det sammanlagda beloppet av barnets inkomster som kan räknas med i minskningen av bidragen är 2 673 kronor. Barnets inkomst får emellertid räknas in

med högst ett belopp som motsvarar familjepeningen för barnet, det vill säga 2 175 kronor. Barnbidraget ska inte räknas med. Elins inkomst ska inte heller räknas med eftersom den inte överstiger 2 000 kronor.

Bidrag som ska räknas ihop	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Familjepening för maken	4 350	4 350
Familjepening för barnet	2 175	2 175
Bostadsbidrag	2 600	2 600
Summa familjebidrag före minskning	9 125	$4\,350 + 2\,175 + 2\,600 = 9\,125$

Minskningen ska i första hand göras på familjepeningen och därefter på bostadsbidraget. Familjepeningen ska inte fördelas mellan maken och barnet.

Minskning	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Familjebidrag före minskning	9 125	9 125
Barnets inkomst	2 175	2 175
Summa familjebidrag efter minskning med barnets inkomst	6 950	$9\,125 - 2\,175 = 6\,950$

Familjebidrag betalas ut med 4 350 kronor i familjepening och 2 600 kronor i bostadsbidrag per månad.

Exempel

Olov bor ensam i en lägenhet. Han är underhållsskyldig enligt 19 kap. SFB med 800 kronor per månad för ett barn. Familjepeningen för barnet är maximalt 800 kronor. Bostadskostnaden är 2 500 kronor. Olov har en arbetsinkomst på 4 000 kronor.

Familjebidraget ska beräknas på följande sätt:

Inkomster som ska räknas med	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Arbetsinkomst	4 000	4 000
Fribelopp	2 000	2 000
Summa arbetsinkomst efter avdrag av fribeloppet	2 000	$4\,000 - 2\,000 = 2\,000$

Hälften av arbetsinkomsten som återstår efter avdrag av fribelopp ska räknas med.

Bidrag som ska räknas ihop	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)

Familjepenning för barnet	800	800
Bostadsbidrag	2 500	2 500
Summa familjebidrag före minskning	3 300	$800 + 2\,500 = 3\,300$

Minskning av familjebidraget ska göras på följande sätt:

Minskning med arbetsinkomst	Belopp (kronor)	Beräkning (kronor)
Familjebidrag före minskning	3 300	3 300
Hälften av återstående arbetsinkomst	1 000	$2\,000 \div 2 = 1\,000$
Summa familjebidrag efter minskning	2 300	$3\,300 - 1\,000 = 2\,300$

Familjebidraget ska fördelas mellan familjepenning och bostadsbidrag. Varje bidrag ska betalas ut med ett belopp som motsvarar bidragets andel av summan av familjepenning och bostadsbidrag innan Olovs inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Fördelningen av familjebidraget ska göras på följande sätt:

Bidrag	Belopp (kronor avrundat)	Beräkning (kronor)
Familjepenning	558	$\frac{800 \times 2\,300}{3\,300} = 557,58$
Bostadsbidrag	1 742	$\frac{2\,500 \times 2\,300}{3\,300} = 1\,742,42$

Familjebidrag betalas ut med 2 300 kronor per månad, fördelat på 558 kronor i familjepenning för det barn som Olov är underhållsskyldig för och 1 742 kronor i bostadsbidrag.

9 Om näringsbidrag

I kapitlet redovisas

- grundläggande krav för att ha rätt till näringsbidrag
- i vilka situationer näringsbidrag kan betalas ut
- näringsverksamhetens omfattning och ägarförhållanden
- upprätthållen näringsverksamhet
- vilande näringsverksamhet
- med vilket belopp näringsbidrag betalas ut.

Näringsbidrag är skattepliktigt (11 kap. 24–25 §§ IL).

9.1 Grundläggande krav för rätt till näringsbidrag

---

7 kap. 19 § FFT

Om en bidragsberättigad helt eller delvis har sin försörjning från en näring som drivs av honom eller henne eller maken, och särskilt avlönad arbetskraft anlitas för att ersätta den bidragsberättigade under tjänstgöringen, lämnas näringsbidrag för lönekostnaden. Ett villkor är att kostnaden är skälig och överstiger det genomsnittliga normala driftöverskott som näringen kan beräknas lämna under den bidragsberättigades tjänstgöring. Näringsbidrag lämnas dock endast om det kan antas att förutsättningar finns för fortsatt drift av näringen.

Första stycket gäller också om näringen drivs av en juridisk person som den bidragsberättigade eller maken äger aktier eller andelar i och som någon av dem eller båda tillsammans huvudsakligen på grund av ägarintresset har ett väsentligt inflytande över.

För lönekostnader som avser den bidragsberättigades eller makens barn under 16 år lämnas inte näringsbidrag. Om lönekostnaderna avser den bidragsberättigades make, den bidragsberättigades eller makens barn som fyllt 16 år eller den bidragsberättigades eller makens föräldrar eller syskon, lämnas näringsbidrag endast om det finns särskilda skäl för det.

Syftet med näringsbidraget är att göra det möjligt för en bidragsberättigad som driver en näringsverksamhet eller är anställd i en näringsverksamhet som hans make driver, att fortsätta med verksamheten efter tjänstgöringens slut (prop. 1977/78:127 s. 21). Syftet med näringsbidraget är alltså inte att kompensera för inkomstbortfall under tjänstgöringen.

Ett grundläggande krav för att kunna få näringsbidrag är att den bidragsberättigade helt eller delvis försörjer sig på näringsverksamheten. Verksamheten ska drivas av den bidragsberättigade eller hans make.

Företagsformen som sådan påverkar alltså inte möjligheten att få näringsbidrag. Näringsverksamheten kan drivas antingen som en enskild firma eller ett bolag.

Näringsbidrag kan beviljas både för att upprätthålla och för att tillfälligt lägga ned näringsverksamheten under tjänstgöringstiden, på villkor att det kan antas att det finns förutsättningar för att fortsätta driva verksamheten.

9.1.1 Försörjning från näringsverksamheten

Den bidragsberättigade måste helt eller delvis ha sin försörjning av näringsverksamheten för att kunna beviljas näringsbidrag (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Även om näringsverksamheten ger relativt små inkomster så kan näringsbidraget betalas ut under förutsättning att verksamheten bidrar till försörjningen (prop. 1989/90:136 om ändring i familjebidragslagen [1978:520] s. 5). Detta innebär att näringsverksamheten måste visa ett överskott för tiden före tjänstgöringen. Detta styrks enklast genom att det vid ansökan bifogas kopia av senaste årsbokslut och självdeklaration eller slutskattedel. Om verksamheten är nystartad får den bidragsberättigade i stället redogöra för vilken typ av utgifter och inkomster som verksamheten hittills har haft och eventuellt bifoga utdrag ur de räkenskaperna.

9.1.2 Näringsverksamhet som drivs som ett bolag

Om näringsverksamheten drivs som ett bolag måste den bidragsberättigade eller maken äga aktier eller andelar i bolaget. Dessutom måste någon av dem, eller båda tillsammans, ha ett väsentligt inflytande över verksamheten, huvudsakligen genom ägande (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Det som avgör om näringsbidrag kan beviljas är inflytandet över näringsverksamheten. Själva aktie- eller andelsinnehavets storlek har alltså mindre betydelse. Detta ger ett större utrymme för att väga samman alla omständigheter som kan tala för att den bidragsberättigade eller hans make driver näringsverksamhet.

Ett inflytande som enbart grundar sig på ett anställningsavtal kan aldrig ge rätt till näringsbidrag. En sådan anställd kan nämligen inte anses bedriva någon näringsverksamhet (prop. 1989/90:136 s. 7).

Genom ett avtal kan någon som saknar aktier eller andelar i företaget få en sådan rätt att använda den juridiska personens tillgångar att hen kan betraktas som en självständig företagare. Genom detta inflytande anses hen driva en näringsverksamhet och kan ha rätt till näringsbidrag om övriga förutsättningar är uppfyllda (prop. 1989/90:136 s. 7).

Det finns andra former av avtal som gör att den bidragsberättigade kan ha rätt till näringsbidrag, till exempel om flera delägare i ett handelsbolag har ett avtal sinsemellan. Avtalet kan gälla vem som ska ha inflytande i bolaget, vem som ska sköta bolagets verksamhet och hur näringsverksamhetens överskott ska fördelas. Ett sådant avtal är inte att anse som ett anställningsavtal utan som ett så kallat delägaravtal och förekommer oftast i familjeföretag. Trots att det är den juridiska personen som formellt driver näringsverksamheten kan den bidragsberättigade alltså ha rätt till näringsbidrag. Det gäller även om aktie- eller andelsinnehavet är relativt litet. Dock måste den bidragsberättigades inflytande i företaget ha blivit väsentligt genom avtalet (prop. 1989/90:136 s. 8).

9.2 Upprätthållen näringsverksamhet

Den bidragsberättigade kan få näringsbidrag om näringsverksamheten drivs vidare under tjänstgöringen och om hen anlitar särskilt avlönad arbetskraft som ersättare för sig själv under tjänstgöringstiden. Näringsbidraget beviljas då för den anställdes lönekostnad. Bidraget betalas dock bara ut om det kan antas att det finns förutsättningar för fortsatt drift av verksamheten (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

9.2.1 Anlitad arbetskraft

Anlitad arbetskraft är oftast någon utomstående. Frågan om en delägare i näringsverksamheten ska anses vara anlitad arbetskraft har prövats av RegR. RegR fann att

det inte finns något som hindrar att en delägare i kommanditbolag anses som ersättare. Näringsbidrag kunde alltså betalas ut för ersättarens lön även i detta fall (RÅ 1993 ref. 73).

I vissa fall betalas näringsbidrag bara ut om det finns särskilda skäl att göra det. Det gäller om den som anlitas är barn till den bidragsberättigade eller maken och är under 16 år. Detta gäller också när föräldrar eller syskon anlitas.

Särskilda skäl kan vara att den närstående har avstått från sin ordinarie förvärvs- verksamhet eller har kommit resande från en annan ort för att hjälpa till i verksamheten under tjänstgöringstiden (prop. 1977/78:127 s. 35–36).

9.2.2 Vilka krav ställs på lönekostnaden?

För att näringsbidrag ska kunna beviljas för ersättare för den bidragsberättigade krävs att lönekostnaden är skälig (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

En skälig lönekostnad är normalt den marknadsmässiga lönen för det utförda arbetet. Även en högre kostnad kan anses som skälig, exempelvis om omständigheterna i det konkreta fallet är sådana att överkvalificerad arbetskraft måste anlitas eller anställd personal gör större insatser genom övertidsarbete (prop. 1977/78:127 s. 35).

Till lönen läggs i förekommande fall semesterlön (16 § semesterlagen [1977:480]). Även socialavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) ska läggas till.

Lönekostnad och driftsöverskott

Ersättarens lönekostnad måste också överstiga det genomsnittliga normala driftsöverskott som näringen kan beräknas ge under tjänstgöringstiden (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Vid beräkning av driftsöverskottet utgår man ifrån den normala avkastningen för ett kalenderår. Avkastningen per månad under tjänstgöringstiden anses i genomsnitt utgöra en tolfedel av den totala avkastningen (prop. 1977/78:127 s. 35).

Resultatreglerande åtgärder, till exempel avskrivningar, bör inte räknas in i driftsöverskottet (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

När näringsverksamheten drivs som ett aktiebolag bör den bidragsberättigades lön exklusive socialavgifter anses som det genomsnittliga normala driftsöverskottet (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Om näringsverksamheten drivs i någon annan form bör endast den bidragsberättigades andel av driftsöverskottet läggas till grund för beräkning av näringsbidragets storlek. Om den bidragsberättigades make är delägare eller äger företaget ensamt bör dock hela verksamhetens resultat beaktas (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Anledningen till att hela näringsverksamhetens resultat bör beaktas i dessa fall är att makarnas andel bör ses som en helhet. Det kan vara deras båda andelar som gör att de anses ha ett så pass omfattande ägarintresse att de kan antas ha ett väsentligt inflytande över bolaget. Om man inte såg till bådas andel skulle inte näringsbidrag kunna beviljas.

9.3 Vilande näringsverksamhet

---

7 kap. 20 § FFT

Om en näring som avses i 19 § inte kan drivas under den bidragsberättigades tjänstgöring men det finns förutsättningar för att fortsätta verksamheten efter tjänstgöringen, lämnas näringsbidrag för sådana kostnader under tjänstgöringstiden som är nödvändiga för att verksamheten skall kunna återupptas.

Om näringsverksamheten läggs vilande under tjänstgöringen kan näringsbidrag betalas för sådana kostnader under tjänstgöringstiden som är nödvändiga för att verksamheten ska kunna återupptas. Även här är dock ett grundkrav att det finns förutsättningar för att fortsätta verksamheten efter tjänstgöringen.

Det är naturligtvis svårare för den bidragsberättigade att visa att dessa villkor är uppfyllda när verksamheten har pågått kort tid eller när tjänstgöringstiden är lång (prop. 1977/78:127 s. 35).

Om en näringsverksamhet inte kan drivas under tjänstgöringen kan näringsbidrag beviljas för sådana kostnader som är nödvändiga under tjänstgöringstiden för att verksamheten ska kunna återupptas efter tjänstgöringen. Det gäller framför allt löpande omkostnader som lokalhyror, räntekostnader och försäkringspremier (prop. 1977/78:127 s. 36). Vid bedömning av vilka löpande kostnader som ska ligga till grund för näringsbidraget ska inte amorteringar på lån räknas med eftersom det är fråga om indirekt sparande. Inte heller avskrivningar ska tas med, eftersom det handlar om resultatreglerande åtgärder som kan förskjutas i tiden.

Vid bedömning av om en kostnad ska anses som nödvändig ska man ta hänsyn till om kostnaden kan påverkas eller inte. Kostnader som kan tas bort eller minskas ska inte räknas med. Det kan till exempel vara kostnader för avregistrering av fordon, begäran om vilandeförklaring av försäkringar och permittering av personal.

9.4 Näringsbidragets storlek

---

7 kap. 21 § FFT

Näringsbidrag lämnas med högst 49 000 kronor per månad.

Näringsbidrag betalas ut med högst 49 000 kronor per månad.

Läs mer

Du kan läsa mer om skatteavdrag för näringsbidrag i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

Försäkringskassan är skyldig att lämna kontrolluppgift för utbetalda näringsbidrag. Detta följer av 15 och 16 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244).

10 Om begravningsbidrag

---

7 kap. 23 § FFT

Om familjepenning har beviljats för make eller barn med anledning av en totalförsvarspliktigs tjänstgöring och maken eller barnet avlider under den tid som sägs i 5 §, lämnas begravningsbidrag. Även om familjepenning inte har beviljats, får begravningsbidraget lämnas, om det behövs.

Begravningsbidrag lämnas med 8 700 kronor för den bidragsberättigades make och med 4 350 kronor för barn.

Begravningsbidrag betalas ut till en bidragsberättigad om maken eller ett barn, för vilka familjepenning har beviljats, avlider under tjänstgöringstiden.

Om familjepenning har beviljats för make eller barn och make eller barn avlider under tjänstgöringstiden kan begravningsbidrag betalas ut utan ansökan och behovsprövning.

Även om familjepenning inte har beviljats får begravningsbidrag betalas ut om den bidragsberättigade behöver bidraget. Det kan till exempel vara om det inte betalas ut något försäkringsbelopp med anledning av dödsfallet och om det inte finns starka skäl som talar emot detta. (prop. 1977/78:127 s. 36).

11 Beslut om dagpenning och familjebidrag

Detta kapitel behandlar kortfattat

- kommuniceringskyldighet
- omprövning och överklagande
- utbetalning
- interimistiska beslut
- väsentlig försening
- dröjsmålstalan.

11.1 Kommuniceringskyldighet

Innan Försäkringskassan fattar ett beslut ska den sökande få ta del av de uppgifter som har betydelse för ärendets utgång, så länge det inte är uppenbart obehövt. Det kallas kommunikering.

Kommuniceringen är viktig dels för att personen ska få möjlighet att yttra sig, dels för att hen ska förstå vad som ligger till grund för beslutet.

Läs mer

Du kan läsa mer om kommunikering i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

11.2 Omprövning och överklagande

Den sökande får begära att Försäkringskassans beslut om familjebidrag omprövas. Ett omprövat beslut kan sedan överklagas till förvaltningsrätten. Även det allmänna ombudet hos Försäkringskassan får överklaga Försäkringskassans beslut. Förvaltningsrättens avgöranden får överklagas hos kammarrätten, vars dom i sin tur får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. Det krävs prövningstillstånd i kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen.

Läs mer

Du kan läsa om omprövning, ändring och överklagande i

- vägledning (2001:7) *Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut*
  - vägledning (2018:1) *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.
-

11.3 Utbetalning

---

11 kap. 1, 2 och 8 §§ FFT

1 § Enligt lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret handhar Försäkringskassan frågor om dagpenning.

Dagpenning betalas ut genom Försäkringskassan.

2 § Underlag för utbetalning av dagpenning lämnas av Totalförsvarets plikt- och prövningsverk eller, efter överenskommelse med myndigheten, av andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser, registrerade trossamfund och organisatoriska delar av sådana samfund samt andra enskilda.

8 § Familjebidrag betalas ut månadsvis till den totalförsvarspliktige. Familjebidrag som ska lämnas för del av månad betalas ut med ett belopp per dag som motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet. Bidrag avrundas uppåt till helt kronor. Bidrag som understiger 100 kronor i månaden betalas inte ut.

Om underhållsstöd enligt 18 kap. socialförsäkringsbalken lämnas för barn för vilket familjepening har beviljats, ska familjepening som motsvarar fastställd betalningsskyldighet för stödet betalas för den bidragsberättigades räkning till Försäkringskassan.

Familjebidrag betalas ut en gång per månad om inte ersättningsperioden tar slut innan dess.

Familjebidrag som betalas ut för en del av en månad betalas ut med ett belopp per dag som motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet.

Beloppet avrundas uppåt till helt kronor. Belopp som är lägre än 100 kronor i månaden betalas inte ut.

---

2 § FKFS 2010:4

För den som bor i Sverige sker utbetalning genom insättning på bankkonto, bankgiro eller PlusGiro.

Utbetalning får ske på annat sätt om särskilda förhållanden föranleder det. Sådana förhållanden kan vara

- om uppgift om konto saknas,
  - något annat liknande skäl som mottagaren inte kan råda över.
-

Utbetalning sker dag 21 i månaden. Om dag 21 är en helgdag görs utbetalning dagen innan helgdagen. Utbetalningen görs genom insättning på bankkonto. Försäkringskassan får besluta om utbetalning på något annat sätt om det finns skäl för det, till exempel om uppgift om konto saknas.

---

2 § förordning (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Dagersättning enligt 1 § första stycket 4 och andra stycket 2 betalas ut högst en gång i månaden om inte rehabiliteringen eller det arbetsmarknadspolitiska programmet slutförs dessförinnan.

Dagersättning enligt 1 § första stycket 1–3, 5 och 6 samt andra stycket 1 betalas ut högst var fjortonde dag om inte ersättningsperioden tar slut dessförinnan.

Dagersättning enligt 1 § andra stycket 3 betalas ut när ersättningsperioden har tagit slut.

Dagpenning betalas ut högst var fjortonde dag om inte ersättningsperioden tar slut dessförinnan.

Läs mer

Du kan läsa om utbetalning av familjebidrag i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

11.4 Interimistiska beslut

---

112 kap. 2 och 3 §§ SFB

2 § För tid till dess att ett ärende har avgjorts får Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten besluta i fråga om ersättning från samma myndighet, om

1. det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger,
2. det är sannolikt att sådan rätt föreligger, och
3. det är av väsentlig betydelse för den som begär ersättningen.

Ett beslut enligt första stycket får meddelas även när det står klart att rätt till ersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

3 § Finns det sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning, kan den handläggande myndigheten besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess att ärendet avgjorts.

Dessa bestämmelser gäller både ärenden om familjebidrag och dagpenning (4 § lag [1991:1488] om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret). Den innebär att Försäkringskassan interimistiskt kan bevilja familjebidrag i avvaktan på vidare utredning. Försäkringskassan kan även stoppa utbetalningen av familjebidrag i avvaktan på vidare utredning.

Läs mer

Du kan läsa mer om interimistiska beslut i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

11.5 Väsentlig försening

Om handläggningen riskerar att bli väsentligt försenad ska den sökande få information om det

---

Läs mer

Du kan läsa mer om väsentlig försening i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Den normala handläggningstiden för både dagpenning och familjebidrag är 30 dagar. När den normala handläggningstiden har överträtts med 31 dagar räknas det som väsentlig försening.

Det innebär att förmånshandläggaren måste meddela den sökande om hen misstänker att handläggningen kommer dra ut på tiden och därmed bli väsentligt försenat enligt ovan beskrivna tidpunkter. Det kan göras muntligen eller skriftligen.

11.6 Dröjsmålstalan

Om ett ärende har pågått i mer än sex månader utan beslut kan den sökande begära skriftligt att ärendet avgörs. Försäkringskassan måste då antingen avgöra ärendet inom fyra veckor eller i ett särskilt motiverat beslut avslå begäran. Det beslutet kan sedan överklagas.

Läs mer

Du kan läsa mer om dröjsmålstalan i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Källförteckning

EG/EU-förordningar

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Lagar

Förvaltningslagen (2017:900)

Skatteförfarandelagen (2011:1244)

Socialförsäkringsbalken

Lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift

Sambolagen (2003:376)

Socialtjänstlagen (2025:400:)

Socialavgiftslagen (2000:980)

Studiestödslagen (1999:1395)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt

Lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Bostadsrättslagen (1991:614)

Folkbokföringslagen (1991:481)

Preskriptionslagen (1981:130)

Familjebidragslagen (1978:520)

Semesterlagen (1977:480)

Jordabalken

Förordningar

Förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga

Förordningen (2015:613) om militär grundutbildning

Officersförordningen (2007:1268)

Förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater

Hemvärnsförordningen (1997:146)

Förordningen (1996:927) om Försvarsmaktens personal

Förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt

Förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga

Förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet

Förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Försäkringskassans författningssamling

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:4) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1995:10) om familjebidrag

Försäkringskassans allmänna råd

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:10) om familjebidrag till totalförsvarspliktiga

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden (FKRS 2013:02) Familjebidrag till totalförsvarspliktiga – förlängt bidrag 30 dagar efter avslutad utbildning

Föreskrifter från annan myndighet

Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Förarbeten

Prop. 1989/90:136 om ändring i familjebidragslagen

Prop. 1982/83:115 om förbättrade förmåner åt värnpliktiga m.fl.

Prop. 1981/82:102 om säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling

Prop. 1977/78:127 om familjebidragslag m.m.

SOU 1990:26, Förmånssystemet för värnpliktiga m.fl.

Domar

EU-domstolen

C-257/10 Bergström

Högsta Förvaltningsdomstolen

HFD 2012 ref. 44 I och II

Regeringsrätten

RÅ 2010 ref. 7

RÅ 2010 not. 8, mål nr 21-07, 2010-01-28

RÅ 1993 ref 73

RÅ 1989 not 434, mål nr 3027-1987, 1989-11-09

RÅ 1984 2:17

RÅ 1982 Ab 245, mål nr 1431-1981, 1982-08-25

RÅ 1981 2:70

Diarienummer
FK 2025/028945

RÅ 1980 2:24 I och II

RÅ 1980 2:24 IV

Högsta domstolen

NJA 1998 s. 267

Kammarrätterna

KRSU mål nr 1392–1998, 1993-03-29

KRNS mål nr 1487–1999, 1999-07-07

KRSU mål nr 139–07, 2007-06-27

KRNS mål nr 6747–07, 2008-10-27

Vägledningar

2024:2 Återbetalning

2018:1 Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

2005:2 Fordringshantering hos Försäkringskassan

2005:1 Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken

2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

2001:9 Underhållsstöd

2001:7 Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut

Bilaga 1

Klimatzoner

Sverige indelat i fyra klimatzoner.

Zon 1: Jämtlands län, Dalarnas län: Malungs och Älvdalens kommuner, Norrbottens län, Värmlands län: Torsby kommun, Västerbottens län **utom** Nordmalings, Robertsfors och Umeås kommuner, Västernorrlands län: Sollefteå och Ånge kommuner.

Zon 2: Gävleborgs län, Dalarnas län **utom** Malungs och Älvdalens kommuner, Värmlands län **utom** Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads, Kils, Kristinehamns, Säffle och Torsby kommuner, Västerbottens län: Nordmalings, Robertsfors och Umeå kommuner, Västernorrlands län **utom** Sollefteå och Ånge kommuner, Västmanlands län: Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner, Örebro län: Hällefors, Karlskoga, Lindesbergs, Ljusnarsbergs och Nora kommuner.

Zon 3: Hallands län: Hylte kommun, Jönköpings län, Kalmar län **utom** Borgholms och Mörbylånga kommuner, Kronobergs län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Värmlands län: Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads, Kils, Kristinehamns och Säffle kommuner, Västmanlands län **utom** Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner, Västra Götalands län **utom** Göteborgs, Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Partille, Orust, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner, Örebro län **utom** Hällefors, Karlskoga, Lindesbergs, Ljusnarsbergs och Nora kommuner samt Östergötlands län.

Zon 4: Blekinge län, Gotlands län, Hallands län **utom** Hylte kommun, Kalmar län: Borgholms och Mörbylånga kommuner, Skåne län, Västra Götalands län: Göteborg, Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Partille, Orust, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner.

Boenderegioner

Sverige indelat i fem områden vid högsta godtagbara bostadskostnad.

1. Storstockholm, omfattar följande kommuner:

Stockholm, Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

2. Storgöteborg, omfattar följande kommuner:

Göteborg, Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

3. Stormalmö, omfattar följande kommuner:

Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge.

4. Kommuner med fler än 75 000 innevånare

5. Övriga kommuner

Observera att ordningen i förteckningen ovan skiljer sig från ordningsföljden i TP.

Från början fanns fyra boenderegioner, man lade sedan till Stormalmö som nummer 3 i föreskriften. Det gick sedan inte att ändra ordningsföljden i TP. Man bestämde sig då för att lägga till Stormalmö som nummer 5 i TP.

Vid registrering i TP ska regionerna därför läggas in enligt nedan:

1. Storstockholm
2. Storgöteborg
3. kommuner med fler än 75 000 invånare
4. övriga kommuner
5. Stormalmö.